

EL MIRALL

Núm. 104

500 ptes./ 3'01 Euros.

Dossier

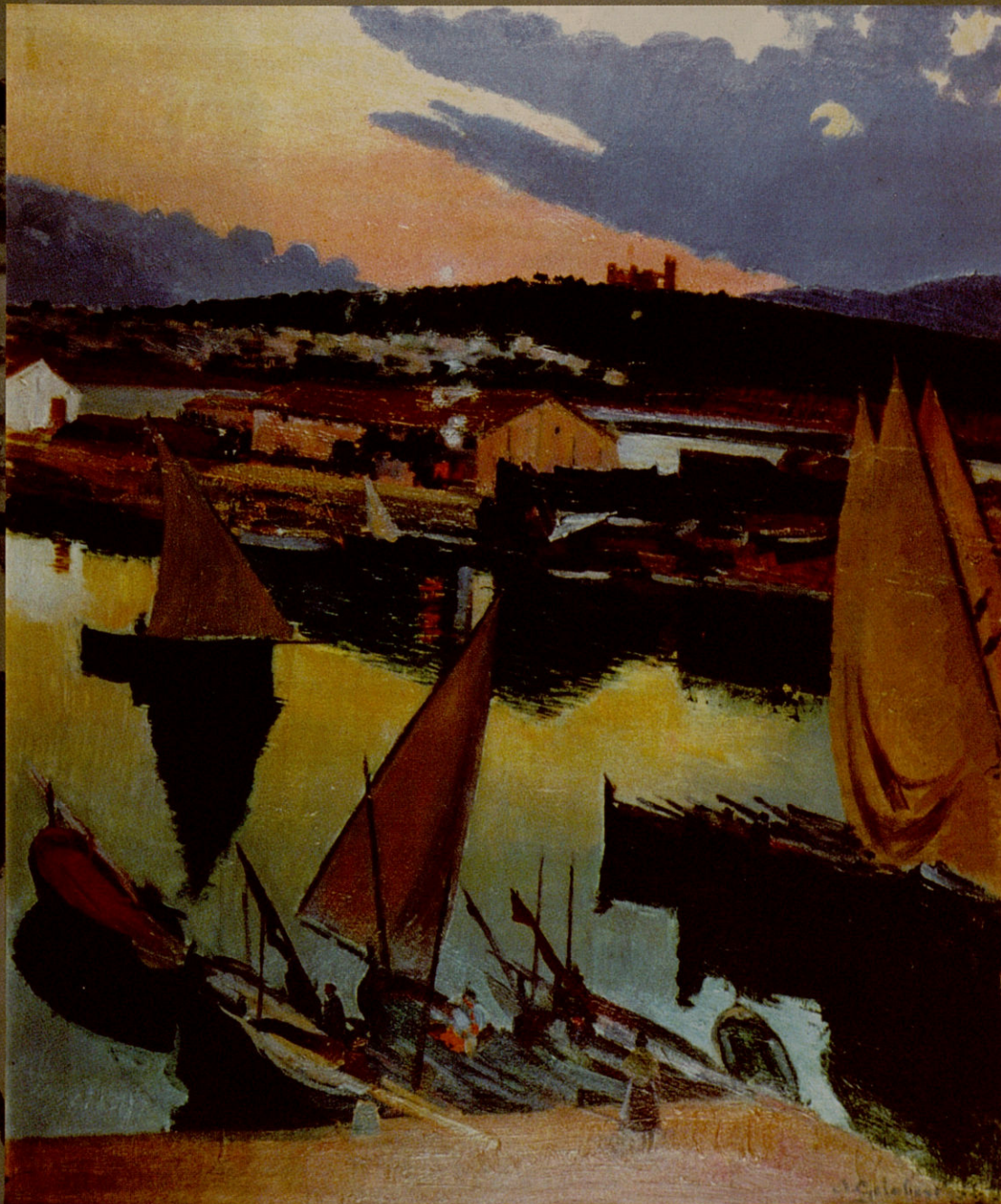
*Analitzam
els resultats
electorals*

Entrevista

*Joana Barceló,
Presidenta del
Consell Insular
de Menorca*

Reportatge

*Una passejada
pels oasis
d'Egipte*

Seccions: societat • itineraris • cinefàgia • art • llibres

**La majoria de les Comunitats Autònomes
reben el que els correspon.**

**Els ciutadans de Catalunya
mereixen un tracte fiscal just.**

Totes les comunitats autònomes han d'aportar diners al conjunt de l'Estat. Les comunitats més riques n'aporten més que les altres. Els ciutadans de Catalunya aporten un **24% més** de diners que la mitjana de les Comunitats Autònomes per al funcionament de l'Estat i per a la solidaritat amb altres territoris. Ara bé, quan l'Estat retorna a les Comunitats Autònomes una part d'aquests ingressos, unes comunitats reben els que els correspon i Catalunya un **12% menys**. Això suposa un desequilibri global d'uns **36 punts**. Aquest desequilibri fiscal **representa entre 800.000 milions de pessetes i 1,2 bilions de pessetes cada any**, és a dir 500.000 pessetes per cada família. Si tornés a Catalunya una part d'aquests diners millorarien la nostra economia i el benestar i la cohesió social de tots els catalans. **Hi hauria més escoles, més hospitals, més residències.** En definitiva, més infraestructures i millors serveis públics. Aquest tracte fiscal injust que Catalunya pateix limita les seves capacitats de modernització, creixement i benestar, tant dins d'Espanya com dins d'Europa. **Ha arribat el moment d'aconseguir un tracte més just per als ciutadans de Catalunya.** **Hi estem d'acord, oi?**

Generalitat de Catalunya

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

President: Antoni Mir

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila

Editor: Mateu Morro

**Producció, administració
i publicitat:**

C/ de la Impremta, 1
07001 Palma (Mallorca)
Tel.: 971 725937

Telefax: 971 719385

Apartat de correus 179

07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmaes)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

**Web i adreça de l'OCB
a Internet**

<http://www.partal.com/ocb>

e-mail: ocb@internet.com

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

Consell de redacció /

col·laboradors

Francesc Bujosa

Catalina Valriu

Antoni Ginard

David Ginard

Antoni Marimon

Biel Mesquida

Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

**Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.**

Coberta: Antoni Gelabert (Palma
1877-Deià 1932). Fons de l'OCB.

Col·lecció Can Alcover.

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació i fotocomposició:

Documenta Balear SL

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem d'Albornoz

Dossier 5

UNES ELECCIONS DECISIVES

Antoni Marimon analitza els resultats de les eleccions autonòmiques, municipals i europees del passat dia 13 de juny. El Partit Popular apareix com el gran derrotat: perd el Govern de la Comunitat Autònoma i els consells d'Eivissa-Formentera i de Menorca. Les forces d'esquerra han triomfat a les Balears, avui governades pel Pacte de Progrés.

4 Editorial

Reportatge 19

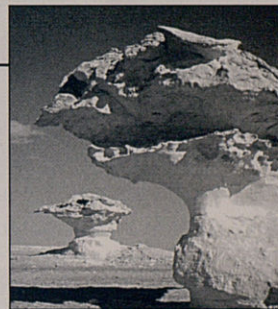
"Entre la tradició i la modernitat". Aquest és el títol del reportatge, elaborat per Francesc Valcaneras, que ens parla de les festes tradicionals que se celebren a Mallorca durant els mesos d'estiu.

Reportatge 13

Ara, que és temps de vancances i, per alguns, d'aventura, Joan Manresa ens fa una sèrie de suggeriments per gaudir d'un país que té el color de l'arena del desert. Ens proposa un recorregut pels oasis d'Egipte, un lloc que ens ofereix nombroses possibilitats a tota persona interessada en experiències que vagin més enllà del simple i programat viatge turístic.

Història Viva 21

"Els falangistes mallorquins afiliats fins després de la Guerra Civil", per Ramon Morote

23 Ecologia

"Deu torrents clàssics de la serra de Tramuntana", per Gaspar Valero

Societat 33

Àlex Volney, escriptor i llibreter, és el pare de *Passaforadí*, una revista que, segons ell mateix diu, vol apropar l'*underground* al català

Tendències

Itineraris

Gaspar Valero 35

Cinefàgia

Matías Vallés 40

Art

Cristina Ros 42

Llibres

Biel Mesquida 44

La Botiga

El Mirall 46

Entrevista 25

Joana Barceló, nova presidenta del Consell Insular de Menorca, és la protagonista de la secció d'entrevistes d'aquest número d'*El Mirall*. A l'entrevista, realitzada per Antoni Oliver, Barceló dibuixa les línies generals del que serà el seu programa de govern durant els propers quatre anys al capdavant de la institució insular.

Expectació i exigència

El programa del Govern de Progrés que va prendre possessió a finals del mes de juliol es presenta, i ho és, com a 'progressista i nacionalista' i, entre d'altres, recull els postulats i les reivindicacions de deu anys de mobilitzacions populars per la llengua i l'autogovern. Així, la Plataforma Cívica per l'Autogovern que, amb el manifest 'Volem Comandar a Ca Nostra', es va presentar al Teatre Principal de Palma el mes de novembre de 1991, impulsada per l'OCB, incloïa les peticions següents: que les Illes Balears tinguin els mateixos drets que les anomenades 'nacionalitats històriques'; que hi hagi una especial relació amb els països amb qui compartim llengua i cultura, Catalunya i el País Valencià; que els representants polítics escoltin a fons la societat civil; que no depenguin d'interessos partidistes ni de cap altre tipus de fora de les Balears; que arribin a un consens en les qüestions bàsiques del nostre país; que siguin capaços d'incrementar el protagonisme del poble balear a Espanya i a Europa; que es proposin tenir un projecte de país, una autonomia forta i un ple autogovern per construir-lo. Subscriuen aquestes demandes les confederacions empresarials i sindicals, les entitats culturals, cíviques i ecologistes, la Universitat balear i el Bisbe de Mallorca, els quals estibaren el Teatre Principal en un acte que ja forma part de la nostra història. Ara, tots aquests principis s'han incorporat plenament al Pacte de Progrés que ja governa les nostres institucions autonòmiques.

Al llarg de la dècada dels noranta, i singularment durant els darrers cinc anys consecutius, dotzenes de milers de ciutadans han sortit al carrer a les cinc Diades per la Llengua i l'Autogovern (en concret, de maig de 1995 a maig de 1999) per reclamar, a més a més d'un autogovern ple i de bon de veres, la plena aplicació de la Llei de la Llengua de 1986 i, sobretot, voluntat política i mesures efectives per salvar la llengua pròpia de les illes Balears, una llengua que cada dia que passa s'utilitza menys.

No ha d'estranyar ningú que s'hagi creat una expectació enorme, reflectida en la participació massiva a l'acte de portes obertes de la presa de possessió del nou Govern balear, a Sa Llotja, i a la constitució del nou Consell de Mallorca, governat per les forces nacionalistes dins el marc del pacte de progrés. Quan el Govern de Progrés i els Consells Insulars, després d'una negociació llarga i delicada en la qual tots els interlocutors han demostrat altura de mires i un enorme sentit pràctic, assumeixen plenament aquests principis i els volen instal·lar com a eixos orienta-

dors del seu programa, no podrà deixar d'existir mai la complicitat social d'una gran majoria del nostre poble, que reclama, igual que els partits del Parlament, aquest reforçament institucional de la nostra comunitat, i això per no parlar de l'augment essencial de competències i finançament que també demanava la Plataforma Cívica. Subratllem que el mateix Partit Popular ha donat un 'sí' indubtable a aquesta justa reclamació amb l'oferta que va fer a UM en plena negociació postelectoral, fins i tot en el cas que ho fes més per conveniència estratègica que no per convicció històrica. Tampoc no es pot deixar de subscriure l'apel·lació a la regeneració ètica, o la descentralització del poder autonòmic en favor d'uns Governos insulars més propers als ciutadans.

Ara bé, a aquesta expectació positiva no pot deixar d'afegir-s'hi l'exigència que l'OCB i tots els col·lectius socials han d'aplicar al nou Govern autonòmic d'Antich, i als nous Governos insulars de Munar, Barceló i Costa, amb la finalitat que els programes es tradueixin en fets. Hi ajudarà la participació ciutadana que emfasitza el Pacte multipartit com a primer fonament de l'acció de govern, on els seus indubtables avantatges hi són ben definits: "instrument eficaç per detectar problemes, trobar solucions adients, situar nous reptes i fer avançar globalment el país sense discriminacions ni exclusions". S'acabaran així "els menyspreus a l'oposició i als col·lectius socials", dels quals l'OCB va ser, entre d'altres, víctima propiciatòria durant el Govern Matas.

Una actitud d'exigència, també, perquè es tradueixi en accions sòlides la promesa d'especial protecció i normalització de la llengua pròpia en tots els àmbits de la vida política, social, econòmica i cultural del país, el suport a l'increment de l'ús del català al món empresarial i la construcció d'un model audiovisual propi de les illes Balears. La feina serà d'una envergadura extraordinària i tothom hi haurà de fer costat. No ha de ser possible que aquesta gran expectativa creada a les portes del segle XXI sigui malbaratada, entre d'altres coses, perquè "una esperança desfeta", per dir-ho a l'estil de Pere Quart, seria difícilment reconstruïble en un país ja malmenat i atupat per massa anys d'inexistència pràctica de política lingüística i nacional.

Eleccions decisives

Els comicis autonòmics, locals
i europeus del 13 de juny de 1999

FOTO: JAUME ROSSELLÓ

Les eleccions més crispades de tota la història recent han culminat amb una forta derrota del PP. Ha perdut la majoria absoluta a les Illes Balears així com la dels

Consells d'Eivissa-Formentera i de Menorca. A més, no ha pogut recuperar la majoria absoluta de Mallorca, que ja va perdre el 1995.

De fet, en els comicis autonòmics el PP no ha aconseguit la majoria absoluta a cap de les quatre circumscripcions en què es divideixen les Balears. També ha retrocedit en nombrosos municipis (Calvià, Eivissa, Maó i Manacor). Pel que fa als municipis més importants, només ha guanyat de forma clara, en el d'Inca. També ha guanyat a Palma, però la seva majoria absoluta està pendent de la ratificació de la Junta Electoral Central.

La polarització de l'espectre polític, per primera vegada a la història illenca, entre el PP i els altres partits, explica, en bona part, aquesta derrota. Cal recordar que els conservadors espanyols s'han enfrontat a quasi tota la societat civil illenca i, en especial, a l'OCB i al GOB.

Així i tot s'ha de destacar l'enorme estabilitat de l'electorat illenc. De fet, el PP només perd, en el conjunt de les Balears, el 0,8% del vots, i UM, el gran triomfador, guanya el 2%. El que passa és que aquest petit canvi, en bona part a causa de la lògica configuració de les Balears en quatre circumscripcions diferents, és suficient per provocar una autèntic i transcendent canvi polític. Per primera vegada en uns comicis d'aquest tipus, els partits progressistes de centreesquerra han guanyat simultàniament a Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera. D'altra banda, el nacionalisme creix clarament a Mallorca, encara que obtingui el mateix nombre d'escons que el 1995.

Únicament voldria destacar tres aspectes de la campanya electoral. Per una banda, el pes enorme del caràcter *provincià* de les Balears. El factor estatal s'ha vist agreujat en aquesta ocasió per la celebració d'eleccions europees, que, paradoxalment, tenen l'Estat com a única circumscripció electoral. Com si el pes de l'Estat espanyol no fos prou contundent a les Balears, sovintejaren les declaracions i les actuacions en el sentit que els comicis autonòmics i locals eren una mena de *primàries* de les eleccions generals espanyoles. Aquestes són les úniques que, en realitat, importen a les cúpules

dels grans partits estatals i, per desgràcia, a molts dels nostres conciutadans. Aquesta manipulació i el fet de celebrar tres comicis diferents el mateix dia, té un caràcter fortament antidemocràtic i s'aprofita de l'existència d'una gran ignorància política. La presència de líders estatals, alguns dels quals ni es presentaren a les eleccions, corrobora aquest intent de desvirtuar el sentit dels comicis.

La campanya electoral ha tingut una forta virulència. El PP ha utilitzat tots els recursos al seu abast i ha vorejat

El PSM s'estanca a les autonòmiques, però continua creixent a les municipals i a les europees.

contínuament la llei. Basta recordar els casos de la reunió pública del batle de Palma amb els infractors de la llei coneguts com a parcel·listes il·legals i l'empadronament sospitosos de ciutadans argentins, sobretot a la disputadíssima circumscripció de Formentera. També cal demanar qui pagava les tanques publicitàries de marcat caràcter anticatalanista que inundaren Palma durant la campanya electoral.

En tercer lloc, les millors campanyes electorals foren, probablement, les dels partits nacionalistes, PSM i UM. Les del PP i PSOE varen ésser bastant més grises, si bé gaudiren de l'inestimable suport dels mitjans de comunicació d'àmbit espanyol. Fins i tot, es

pot parlar d'una cert connivència a fomentar un bipartidisme estatista, patent en la celebració d'un únic debat entre candidats a la presidència de Balears.

Pel que fa a l'ús de la llengua, se'n poden extreure interessants conclusions. El PP va fer un cert ús del català en la propaganda electoral, però les seves paperetes per al vot eren contundents: *Partido Popular*. Només una minoria dels seus candidats autonòmics figurava amb el nom normalitzat. En el cas de l'Ajuntament de Palma, el seu castellanoespanyolisme era tan abrandat que només un dels seus candidats tenia el nom en català. L'altre gran partit estatal utilitzà el seu nom en català (Partit Socialista Obrer Espanyol), però oblidà, com si li fes vergonya, les sigles PSIB (Partit Socialista de les Illes Balears). Teòricament, la Federació Balear del PSOE adoptà les sigles PSIB el 1990, però resultà evident que davant del seu electorat aquesta denominació és incòmoda. Molts dels seus candidats tampoc no es molesten a l'hora de normalitzar els seus noms. La coalició Esquerra Unida-Els Verds també utilitzava el seu nom en català, però molts dels seus candidats tampoc no tenien el nom en la llengua del país. En canvi, PSM, UM i ERC presentaven llistes gairebé completament normalitzades. Com sempre els grups d'extrema dreta (ASI, Coalición del Pueblo Balear) eren d'un castellanisme sense fissures, més propi de Valladolid que de les Illes Balears. D'altra banda, cal recordar que l'abstenció ha estat més gran que mai i ha arribat al 43,2%, quan el 1987 només havia estat del 33%.

Nacionalisme progressista: PSM

El PSM-Entesa Nacionalista es presentava a les eleccions després de quatre anys de cogestionar el Consell de Mallorca, on havia destacat en l'administració de l'àrea de cultura i patrimoni històric, d'ampliar considerablement la seva implantació territorial a Mallorca i de reforçar la seva federació amb el PSM de Menorca i

Resultats de les eleccions autonòmiques del 13 de juny del 1999

	Balears			Mallorca			Menorca			Eivissa			Formentera		
	Vots	%	Escons	Vots	%	Escons	Vots	%	Escons	Vots	%	Escons	Vots	%	Escons
PP	150.545	43,9	28	130.815	44,3	16	13.287	40,2	6	16.443	47,1	6	-	-	-
PSOE	80.327	22,0	13	67.840	23,1	8	12.487	37,9	5	-	-	-	-	-	-
PSM-EN	42.748	11,8	5	39.509	13,5	4	3.239	9,8	1	-	-	-	-	-	-
UM	26.628	7,3	3	26.682	9,1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EU-EV	19.793	5,4	3	17.403	5,9	2	2.390	7,3	1	-	-	-	-	-	-
Pacte Prog.	16.161	4,5	6	-	-	-	-	-	-	16.161	46,3	6	-	-	-
ASI	2.368	0,7	0	2.368	0,8	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CPB	1.643	0,4	0	1.643	0,5	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Coord. OP	1.536	0,4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.536	57,2	1
ERC	1.106	0,4	0	1.106	0,4	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AIPF	1.183	0,3	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.183	41,2	0
UCIP	954	0,3	0	-	-	-	-	-	-	954	2,7	0	-	-	-
LV-GV	643	0,2	0	-	-	-	-	-	-	643	1,9	0	-	-	-
SDP	631	0,2	0	641	0,2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EA	675	0,2	0	675	0,2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TD	473	0,2	0	473	0,2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UPB	568	0,2	0	-	-	-	568	1,7	0	-	-	-	-	-	-

l'ENE¹ d'Eivissa, sota la denominació Entesa Nacionalista. Tot i que semblava una força ascendent, el PSM de Mallorca només ha mantingut íntegre el seu pes electoral a les autonòmiques i, en el repartiment d'escons, ha perdut un diputat. Així, ha aconseguit 39.509 vots i 4 escons (13,52). Tal vegada han influït en l'estancament la manca de protagonisme en el Consell de Mallorca, un excessiu *frontisme* antiPP, la sorprenent fidelitat d'una gran part de l'electorat a les sigles PSOE i haver fet importants renúncies per arribar a pactar amb UM i el PSOE en el Consell el 1995. A Menorca, paradoxalment, el PSM d'aquesta illa no perd l'únic escó que ja tenia, però sí que davalla sensiblement el seu suport electoral, que passa de l'11,8 % al 9,8 %. Cal recordar que a Eivissa, l'ENE participava en el Pacte de Progrés.

En general, tot i que amb alts i baixos, han estat més positius per al PSM els comicis municipals. Els nacionalistes d'esquerra es presentaven a 42 municipis, si bé en dos (Escorca i Sant Joan) en coalició amb UM i a Montuïri en coalició amb el PSOE. El PSM ha experimentat creixements importants a Búger, Campanet, Fela-

nitx, Muro, Petra, Santa Eugènia, Selva i Son Servera.

A les tres majories absolutes de 1995 (Santa Maria, Vilafranca i Banyalbufar), afegeix les de Petra, Campanet i Santa Eugènia. En canvi, les pèrdues de vots han estat molt importants a Llubí, sa Pobla i Sant Llorenç. S'ha de destacar que el PSM ha continuat

UM fou el triomfador moral de les eleccions a Mallorca, ja que fou l'únic partit que augmentà en vots, en percentatge i en escons,

creixent a quasi tots els municipis on detentava tot o part de poder municipal i, en canvi, ha perdut vots on les seves possibilitats eren més remotes (Alcúdia i Calvià). En conjunt, el nacionalisme progressista ha augmentat 15 regidors respecte al 1995. A més, s'han de tenir en compte els cinc regidors de la candidatura Unió d'Independents d'Artà, un grup que s'ha incorporat a la Federació Entesa Nacionalista, i algunes regiduries ocupades per militants del PSM elegits en candidatures independents (Sineu i Valldemossa).

A Palma, el PSM repetí els tres regidors de 1995 i millorà lleugerament el percentatge de vots, que ara arriba al 10,67%. A Menorca, el PSM a les municipals obté uns resultats molts semblants als de 1995. Passa a tenir de sis a set regidors gràcies a l'augment d'un edil a Ciutadella. Cal recordar que participa en les coalicions d'esquerres que s'han presentat a Mercadal, es Migjorn Gran i Ferreries.

En els comicis europeus, el PSM es presentava en coalició amb Convergència i Unió -CIU- i el Bloc Nacionalista Valencià -BNV-.² Per primera vegada, i, sens dubte, en bona part, per l'efecte d'arrossegament de les

eleccions autonòmiques i locals, aquesta coalició, amb 33.312 vots (9,2%), aconseguia ser la tercera força més votada a les Illes Balears. Quasi doblava el percentatge (5,9%) assolit en els comicis europeus de 1994. Aquest resultat fou molt desigual per illes. De fet, el PSM de Menorca no donava suport a la coalició, cosa que sí va fer l'ENE d'Eivissa. Els millors resultats es produïren, i de molt, a Mallorca. A Menorca, el PSM era la quarta candidatura més votada, i a les Pitiüses, la sisena (445 vots, l'1,16%).

Nacionalisme de centre: UM

L'au fènix de la política mallorquina, UM, podia presentar-se amb comoditat en aquests comicis després d'haver presidit durant quatre anys un Consell de Mallorca amb un pacte de progrés que eliminava, o almenys minimitzava, la possibilitat de ser considerat un satèl·lit del PP. A més, una important tasca d'implantació permetia presentar candidatures a 45 municipis (tot i que en dos d'aquests en coalició amb el PSM). En el darrer moment, els Independents de Menorca, relacionats amb UM, no pogueren presentar candidatura al Consell de Menorca a causa de pressions provinents del PP. La nova UM ha estat l'únic partit que a Mallorca ha augmentat, i considerablement, en percentatge i en vots. Ha arribat als 26.682 vots i al 9,1%, la qual cosa li ha reportat tres escons. A més, es consolida com a tercera força de l'illa a notable distància d'EU-EV. No hi ha dubte que UM ha capitalitzat la seva presència en el Consell de Mallorca i s'ha beneficiat del desgast del PP en el Govern balear. En menor mesura, la seva consolidació com a força nacionalista pot haver atret un cert vot nacionalista conservador que fins ara votava el PSM perquè no era l'única força inequívocament nacionalista.

En l'àmbit dels comicis municipals, el creixement d'UM també ha estat més que evident. Ha crescut amb força a Alcúdia, Andratx, Artà, Calvià, Deià, Felanitx, Llúbi, Llucmajor, Pollença, Porreres, sa Pobla, Santa Maria i ses Salines. A Palma, l'increment ha estat

important i ha arribat als 7.118 vots (5,8%), la qual cosa li ha suposat aconseguir un regidor. S'ha de destacar que UM no tenia presència a Cort des del 1995,³ i, en realitat, des del 1987 no havia aconseguit accedir en solitari al consistori palmesà. En canvi, hi ha hagut davallades importants a Búger i Sóller i no s'ha aconseguit representació a Inca ni a Manacor.

A les eleccions europees, UM es presentava amb la *Coalición Europea de los Pueblos*, on anaven units els bascos del PNB i EA, els catalans d'ERC, a més dels nacionalistes centristes mallorquins.⁴ S'ha de tenir en compte que ERC compta amb implantació a les Balears, sobretot a Eivissa. En conjunt, la candidatura d'UM (CN + EP) rebé 20.109 vots (5,5%), de manera que es doblaven amb escreix els resultats de 1994, quan obtingué un reduït 2,6% (6).

La dreta estatal: PP

El Partit Popular es presentava en aquest comicis dividit i amb un cert desgast. Cal recordar que durant la legislatura 1991-95 dos presidents del PP havien hagut de dimitir en circumstàncies força extraordinàries i que s'havien produït diversos casos de corrupció (cas Calvià, túnel de Sóller). A les seves llistes electorals hi figuraven un condemnat per frau electoral, un procesat per prevaricació i un altre relacionat amb el cas del túnel de Sóller.⁵ Les lluites entre els seguidors de Cañellas, Verger, Matas i Soler sovint s'havien fet públiques. Algunes iniciatives dels populars, com les Directrius d'Ordenació del Territori, el Pla Mirall o la Universàda, no havien funcionat gaire bé. El president del Govern balear, Jaume Matas, escassament carismàtic, havia intentat oferir una nova imatge més pretesament centrista, que no havia convençut a ningú i havia irritat part de les seves pròpies bases. El partit, a més, havia patit fortíssimes crisis internes a les illes de Menorca, Eivissa i Formentera. En l'àmbit municipal, s'havien produït petites crisis que en molts de casos acabaven amb escis-

sions. Podem esmentar, entre d'altres, els exemples de Manacor, Santanyí, Calvià, ses Salines i Sant Joan de Llobrija.

Així i tot, la implantació i el poder del PP a les Balears eren immensos. La seva influència sobre nombrosos àmbits de la vida illenca no deixava de créixer. Va ser l'únic partit que es va presentar a tots els municipis de les Balears.⁶

A les eleccions autonòmiques, retrocedí lleugerament a Mallorca i passà del 44,6% al 44,3%, o sigui 130.815 vots i 16 escons. Això significava que, com el 1995, no aconseguia la majoria absoluta en aquesta illa. A Menorca, el retrocés fou més important, ja que passà del 44,2% al 40% fet que implica la pèrdua d'un escó, de manera que es quedà amb 6. A Eivissa encara retrocedí més, ja que passà del 47,1% al 43,3% i també perdé un diputat (passà de 7 a 6). El disputat i decisiu escó de Formentera⁷ també deixà d'esser guanyat per la dreta. Cal dir que aquí el PP es presentà en coalició amb el Grup Independent de Formentera sota la denominació Agrupació Independent Popular de Formentera. Dons bé, l'AIPF va passar del 49,4% de suport el 1995 al 41,2% el 1999. Aquests resultats feien que el PP perdés la majoria absoluta als consells de Menorca, d'Eivissa i Formentera. En aquest cas, des de la seva creació el 1978, sempre havia estat controlat per la dreta. En conjunt, el PP rebé 160.545 vots (el 43,9%) i 28 escons, que l'allunyaven clarament de la majoria absoluta al Parlament balear.

En les eleccions municipals, a Mallorca, el PP ha experimentat un lleuger descens que el fa passar de 274 regidors a 263 (o 266, si comptam els quatre de l'Agrupació d'Agricultors de Petra). De fet, en alguns llocs ha pujat, en d'altres ha davallat i en molts es manté força estable. Entre els llocs on el PP augmenta més el seu suport, cal destacar cinc municipis del Raiguer: Búger, Consell, Inca, Manacor i Selva. Precisament, era en aquesta comarca on va tenir més

suport el president Soler, que representava un PP molt més arrelat en la realitat de Mallorca i ben diferent al del president Matas. També cresqué significativament a Algaida, Esporles, Lloret i Sóller. En canvi, va perdre importants quantitats de vots a Bunyola, Calvià, Campanet, Capdepera, Felanitx, Porreres, sa Pobla, Sant Llorenç, Santa Maria, Santanyí i ses Salines. Amb aquests resultats obtingué 14 majories absolutes, més que tots els altres partits junts. Aquestes majories correspongueren a Campos, Consell, Deià, Escorca, Esporles, Estellencs, Inca, Mancor, Montuïri, Lloret, sa Pobla, Sant Joan, Selva i Sencelles. A Palma, amb el 43,98% dels vots, 15 regidors, la majoria absoluta del PP va ésser molt disputada. Hi va haver diverses impugnacions fetes pels partits de l'oposició. La Junta Electoral de Palma, finalment, atorgà un ajustat triomf al PP, però hi tornaren a haver impugnacions ara davant la Junta Central.⁸

A Menorca, en canvi, la davallada fou generalitzada. El PP perdé regidors a tots els municipis, excepte Alaior i es Castell, on obtingué els mateixos que el 1995. A més, no aconseguí cap majoria absoluta. En els municipis d'Eivissa també va perdre regidors pertot, excepte a Santa Eulària, on n'aconseguí dos més. Aquest municipi i Sant Josep foren les seves úniques majories absolutes. En el municipi de Formentera, passà de quatre a un regidor. Respecte als comicis europeus, el PP va rebre a les Illes Balears 169.425 vots, el 47,032, és a dir un 3,3% menys que el 1994, quan arribà al límit simbòlic del 50%. Així i tot, el percentatge assolit per la dreta estatallista en els comicis europeus era un 3,4% superior al que aconseguia en els comicis autonòmics.

Esquerra estatal: PSOE

El PSOE es presentava a les eleccions en una conjuntura bastant difícil. Les dissensions internes, tant en l'àmbit illenc com en l'estatal, havien estat importants i havien transcendit a l'opinió pública. A més, a Mallorca, no-

Regidors elegits a les eleccions municipals del 13 de juny de 1999

Principals partits	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
PP	266	42	46	1
PSOE	118	35	-	-
PSMa/PSMe	115	7	-	-
UM	73	-	-	-
EU-EV/EM-EU	5	2	-	-
Pacte Progr.	-	-	37	-
Coord. OP	-	-	-	8
INME	-	8	-	-

més havia pogut presentar 33 candidatures (una de les quals en coalició amb el PSM), menys que UM o el PSM, si bé era present a tots els municipis grans i a quasi tots els mitjans. En canvi, podia oferir unes llistes bastant renovades i el fet d'haver cogovernat en el Consell de Mallorca.

A les autonòmiques, millorà lleugerament els seus resultats a Mallorca, on passà del 22,7% al 23,1%. Això suposa 67.840 vots i 8 escons, els mateixos que tenia el 1995. A Menorca, el creixement fou molt superior, ja que passà del 29,4% al 37,9%, i de quatre a cinc escons. Fou l'únic partit que millorà els seus resultats en aquesta illa.

A les Pitiüses, el PSOE constituïa la força majoritària al si dels triomfants Pacte Progressista (Eivissa) i Coordi-

nadora d'Organitzacions Progressistes (Formentera).

En els comicis municipals, patí un lleuger retrocés a Mallorca, on passà de tenir 131 regidors a 119. Els municipis on més cresqué foren Puigpunyent, Santanyí, Sóller i Calvià. En aquest darrer i a Lloseta obtingué majoria absoluta. Les davallades més remarcables es produïren a Capdepera, Consell, Felanitx, Inca, Manacor i Muro.

En els municipis menorquins augmenta la seva representació a Maó, Sant Lluís i es Castell, i es mantengué en els altres municipis on es presentava. D'altra banda, s'han de destacar els èxits de les candidatures unitàries de l'esquerra as Mercadal i es Migjorn Gran.

Els resultats del PSOE han estat millors en els comicis europeus, en què ha arribat al 27,7 % i 99.886 vots. Això suposa un creixement del 2,8% respecte al 1994, sens dubte important, però inferior al que s'ha produït en el conjunt de l'Estat (el 4,4 %). En conjunt, el PSOE es consolida com a segona força i demostra que té un electorat d'una gran fidelitat.

Esquerra alternativa: EU-EV

La coalició formada per Esquerra Unida i Els Verds es presentava únicament a Mallorca. Aquesta entesa tenia la virtut de pal·liar el gran fraccionament de les forces progressistes mallorquines. Amb tot, resulta curiós que anassin junts a les eleccions, el partit més ortodox, el "partit" per excel·lència, el PCE, i un grup polític, Els Verds, que pretenen ser la negació de

El PSOE creix molt a Menorca, però pràcticament s'estanca a Mallorca.

la política tradicional. D'entrada semblava que aquesta aliança seria positiva, ja que sumaria esforços i podria atreure els electors desencantats del procés de moderació del PSM o cansats dels escàndols –en l'àmbit estatal– del PSOE. Però això no ha estat així i EU-EV ha patit una derrota electoral que només ha estat dissimulada pel fet de mantenir a Mallorca i Menorca els mateixos diputats que el 1995. Han influït en aquesta davallada electoral la dinàmica estatal d'EU, la imatge de boicot permanent al Pacte de progrés en el Consell de Mallorca i l'escissió patida a Calvià.

La coalició EU-EV ha obtingut, a les autonòmiques, 17.403 vots, el 5,9%, fet que li ha suposat dos escons. El 1995, sumats els vots d'EU i EV aconseguiren 29.167 vots i el 9,4% dels vots. O sigui que, en realitat, quasi ha perdut la meitat del seu electorat.

A les eleccions municipals, EU-EV deixà de tenir l'important regidor de Calvià, mantingué el de Marratxí i aconseguí representació per primera vegada a Fornalutx i Artà. Molt pitjor fou el resultat a Palma, on perdé un regidor i passà del 14,1%⁹ al 8,5%.

A Menorca, Els Verds no s'hi presentaven i EU ho feia com a Esquerra de Menorca-Esquerra Unida. A les autonòmiques, mantingueren el seu únic diputat, però baixaren del 8,6% al 7,3%. A les municipals, perderen un regidor a Maó, Ciutadella i es Castell, de manera que ara només hi ha dos regidors elegits en llistes d'EM-EU. Tot i amb això, cal recordar la participació d'aquest partit en candidatures

En aquesta ocasió, ERC només es presentà a Mallorca, als municipis de Palma i Manacor.

unitàries d'esquerres as Mercadal, es Migjorn Gran i Ferreries. Pel que fa a les Pitiüses, tant EU con EV participaven en les candidatures progressistes unitàries que hem esmentat abans. En els comicis europeus, EU ha rebut 13.493 vots (3,7%), menys de la meitat dels assolits el 1994 (el 9,9%). Les dues candidatures verdes, Els Verds (*Los Verdes-Las Izquierdas de los Pueblos*) i *Los Verdes-Grupo Verde*, recolliren 4.378 (1,2%) i 5.803 (1,6%) vots, respectivament.

L'independentisme: ERC

En aquesta ocasió, ERC ha rebut a Mallorca 1.106 vots (0,4%), la qual cosa suposa un lleuger descens respecte al 1995, quan obtingué el 0,5 %.

A les municipals, únicament ha presentat candidatures a Palma i Manacor. Com el 1995, no ha assolit representació i, a més, ha patit una lleugera davallada en el nombre total i en el percentatge de vots.¹⁰ A Menorca, en aquesta ocasió, a diferència de 1995, no s'hi ha presentat, i a Eivissa ha format part del Pacte Progressista.

El Pacte Progressista d'Eivissa

A l'illa d'Eivissa, després del triomf de la senadora progressista Pilar Costa, va quallar un ampli Pacte Progressista que agrupà independents, PSOE, Els Verds, EU, Entesa Nacionalista i Ecologista –ENE– i ERC. Aquest pacte ha aconseguit el que pareixia impossible: el triomf de l'esquerra a les Pitiüses. El Pacte Progressista s'ha presentat tant a les autonòmiques com a les municipals. En el primer cas, a la circumscripció d'Eivissa ha obtingut el 46,3% dels vots, la qual cosa suposa un petit però significatiu augment de l'1,7% respecte al 1995. Pel que fa al nombre dels escons, n'augmenta un i passa de cinc a sis.¹¹

En els comicis municipals, l'augment ha estat significatiu, dos regidors a Eivissa capital, dos a Santa Eulària i altres dos a Sant Josep. Únicament a Eivissa vila ha obtingut una ajustada majoria absoluta.¹²

La Coordinadora d'Organitzacions Progressistes de Formentera

Aquesta candidatura, constituïda de forma semblant al Pacte Progressista d'Eivissa,¹³ ha obtingut una clara victòria a la circumscripció de For-

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 971 71 80 37

mentera, fet que ha suposat el triomf de l'esquerra en el Consell d'Eivissa i Formentera i ha consolidat l'èxit del centre esquerra en el conjunt de les Illes Balears.

Més en concret, la COP, a les autonòmiques, ha aconseguit l'escó per Formentera amb 1529 vots, el 57,2%. El seu triomf a les municipals també ha estat contundent. Ha rebut 1536 vots (54,9%), que li han proporcionat vuit regidors, és a dir, majoria absoluta.

L'extrema dreta autòctona

Un fenomen que ha anat en augment en aquests comicis han estat els grups castellanistes extremadament conservadors. Aquest grups propugnen el predomini del castellà i el secessionisme lingüístic. Més que anticatalanistes són profundament antibalears i espanyolistes a ultrança. En primer lloc, trobem l'Agrupación Social Independiente -ASI-, nascuda a Lluçmajor i que s'ha destacat per ser l'únic partit que ha fet propaganda d'un candidat concret a partir del seu origen ètnic i cultural: "Un foraster al Parlament".

A les autonòmiques, ha rebut a Mallorca 2.368 vots (0,8%), la qual cosa suposa un notable creixement respecte al 1995. A les municipals, ASI es presentava a Palma i a Lluçmajor. A la capital, ha obtingut 1.011 vots (0,8 %) i ha estat la sisena força més votada. Només ha assolit representació a Lluçmajor, on ha recollit 966 vots (9,5%) i dos regidors.

De més recent creació, la *Coalición Pueblo Balear* es presentava a Mallorca i agrupava la Unió de Centro

El vot nacionalista* a Mallorca. Eleccions autonòmiques

	1999		1995	
PSM	39.509	13,52%	41.223	13,5%
UM	26.544	9,1%	19.928	6,5%
ERC	1.292	0,4%	1.573	0,5%
Total	67.345	23%	62.742	20,5%

* Incloem únicament aquelles formacions explícitament nacionalistes.

Balear (UCB), la *Unión del Pueblo Balear* (UPB) i el *Partido Radical de las Islas Baleares* (PRIB). Ha obtingut 1643 vots, o sigui el 0,52%. A Menorca, només s'hi presentava la UPB, que ha aconseguit 576 vots (1'1,7%). A l'illa d'Eivissa, els castellanistes radicals de la *Unión Cívica de las Islas Pitiusas* hi han tingut un suport de 954 vots, un gens menyspreable 2,7% dels votants.

En els comicis municipals, CPB es presentà només a Palma, on ha rebut 926 vots (0,2%). La UPB es presentà en solitari a Alcúdia, així com a tots els municipis de Menorca. No obtingué representació enlloc i el seu millor percentatge fou a Castell (3,9%) i a Mercadal (4,5%). Per la seva banda, la UCB es presentà a Inca, Lluçmajor, Mancor, Sant Llorenç i Son Servera. Aconseguí el millor resultat en aquest darrer municipi, un 2,6% dels vots. EL PRIB únicament s'ha presentat a Calvià, on ha rebut 251 vots (1,8%).

Altres partits

Les formacions nacionalistes de centre, Convergència-Balear (CB) i Inde-

pendents de Menorca (INME), en aquesta ocasió només s'han presentat a les eleccions municipals. CB havia presentat llistes a cinc municipis. No obtingué representació a Petra, Son Servera i Felanitx, però sí a Sant Llorenç (7,6%, un regidor) i Manacor (9,99%, 2 regidors). En aquest darrer municipi CB anava en coalició amb la Convergència de Manacor. Per la seva banda, INME es presentà a tres municipis menorquins, Ciutadella, Ferreries i Sant Lluís. En tots assolí representació: dos regidors a Ciutadella, dos a Sant Lluís i quatre (amb el 34,3% dels vots) a Ferreries.

El nou partit *Socialdemòcrates para el Progreso* (SAP) es presentà al Parlament balear a Mallorca i en els municipis d'Andratx, Búger, Bunyola, Calvià, Costitx, Maria, Marratxí, Montuïri i Palma. Els seus resultats han estat extremadament dolents, fins i tot per a un partit amb vocació minoritària. A tot Mallorca ha recollit 636 vots (0,2%). En els comicis locals no aconsegueix cap regidor i els millors resultats varen ser els de Bunyola, amb 64 vots (2,5%). Les seves llistes, a tres municipis, sorprenentment, no

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
 07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

passen dels 3 vots.

La candidatura Coalició Treballadors per la Democràcia, impulsada per un dirigent veïnal de Santa Catalina (Palma), tan sols obtengué 589 vots (0,2%) a la circumscripció de Mallorca. També es presentà a les municipals a Palma, amb un esquifit suport de 262 vots (0,2%).

Esquerra Alternativa de les Illes Balears era un grup escindit d'EU a Calvià. Tot i que també es presentà a les municipals a Andratx i a les autonòmiques a Mallorca, els 675 vots (0,2%) rebuts a tota l'illa demostren que només tenia un cert arrelament en el municipi més turístic de l'illa. Aquí recollí 566 vots (4,0%), tanmateix insuficients per obtenir representació. A la circumscripció d'Eivissa, cal ressenyar la presència de *Los Verdes-Grupo Verde*, grup ecologista diferent a Els Verds, poc arrelat a l'illa i que no participaven en el Pacte Progressista. LV-GV reberen, així i tot, 653 vots, l'1,9%.

Candidatures independents

En l'àmbit estrictament local, com sempre, hi ha hagut una notable proliferació de candidatures de tota mena. Tal vegada es podria destacar que algunes candidatures que es presentaven el 1995 o el 1991 s'han anat fusionant amb el PSM (Maria de la Salut, Búger, Selva i Mancor) o UM (Algaida). En canvi, escindits del PP han creat diverses noves candidatures, com l'Alternativa Liberal per a Manacor o Convergència del municipi de Santanyí.

Entre les candidatures progressistes i mes a manco nacionalistes, cal indicar que les més arrelades han patit un cert desgast. Així, tot i que continuen rebent un nombre important de vots, la Unió Independent d'Artà, Sinellers Independents, Coloms a la Sala i l'Agrupació Independent de Puigpunyent han perdut regidors i, en els casos de Sineu i Puigpunyent, la majoria absoluta.¹⁴ A Sencelles pugen lleugerament els Sencellers Independents (4 regidors). A Valldemossa, la nova candidatura La Valldemossa que voe-

PAELLA-MITIN

SON SARDINA

PLAZA C'AN BANYA
C/ PASSATEMPS, S/N

DOMINGO 30 DE MAYO
a las 13.00 horas

INTERVENDRAN

JOAN FAGEDA
FRANCISCA BENNASAR

EL FUTURO QUE NOS CONVIENE

El PP retrocedí lleugerament a Mallorca i, de manera més significativa, a Menorca, Eivissa i Formentera.

lem obté 2 regidors. A Capdepera, la candidatura progressista Es Grup també aconsegueix 2 regidors. Més peculiars són els casos del Grup Independent de Son Carrió, que assoleix un gran èxit a Sant Llorenç, amb 5 regidors, i de l'Agrupació Independent de Portocristo (Manacor), que obté 3 regidors. També han augmentat el seu nombre de vots els Independents de Marratxí, encara que no el de regidors (es mantenen en 4).

De caràcter més centrista i, en ocasions de centredreta, podem esmentar, entre d'altres, l'Agrupació Liberal d'Andratx (1 regidor), la Unió per Capdepera (5 regidors), els Independents d'Inca (1 regidor), l'Alternativa Liberal per a Manacor (1), la Convergència Democràtica Murera (5), la Unió Mollera Pollencina (2), la Unió Pollencina Independent (1), Can Picafort Unit (3), Convergència del Municipi de Santanyí (4), Entesa Independent de Bunyola (3) i el Grup Independent de Valldemossa (2). A Menorca, s'han de destacar les majories absolutes assolides per les candidatures unitàries de tota l'esquerra as Mercadal, Acord per Es Mercadal i Fornells (6 regidors) i Es Migjorn Gran, Acord per Es Migjorn Gran (5 regidors). A més, l'Entesa de l'Esquerra

de Ferreries obté tres regidors.

També hi ha algunes candidatures independents a Eivissa com la de Sant Joan, de caràcter conservador (3 regidors), i la de Sant Antoni, la Democràcia Pitiüsa, de caràcter centrista (2 regidors).

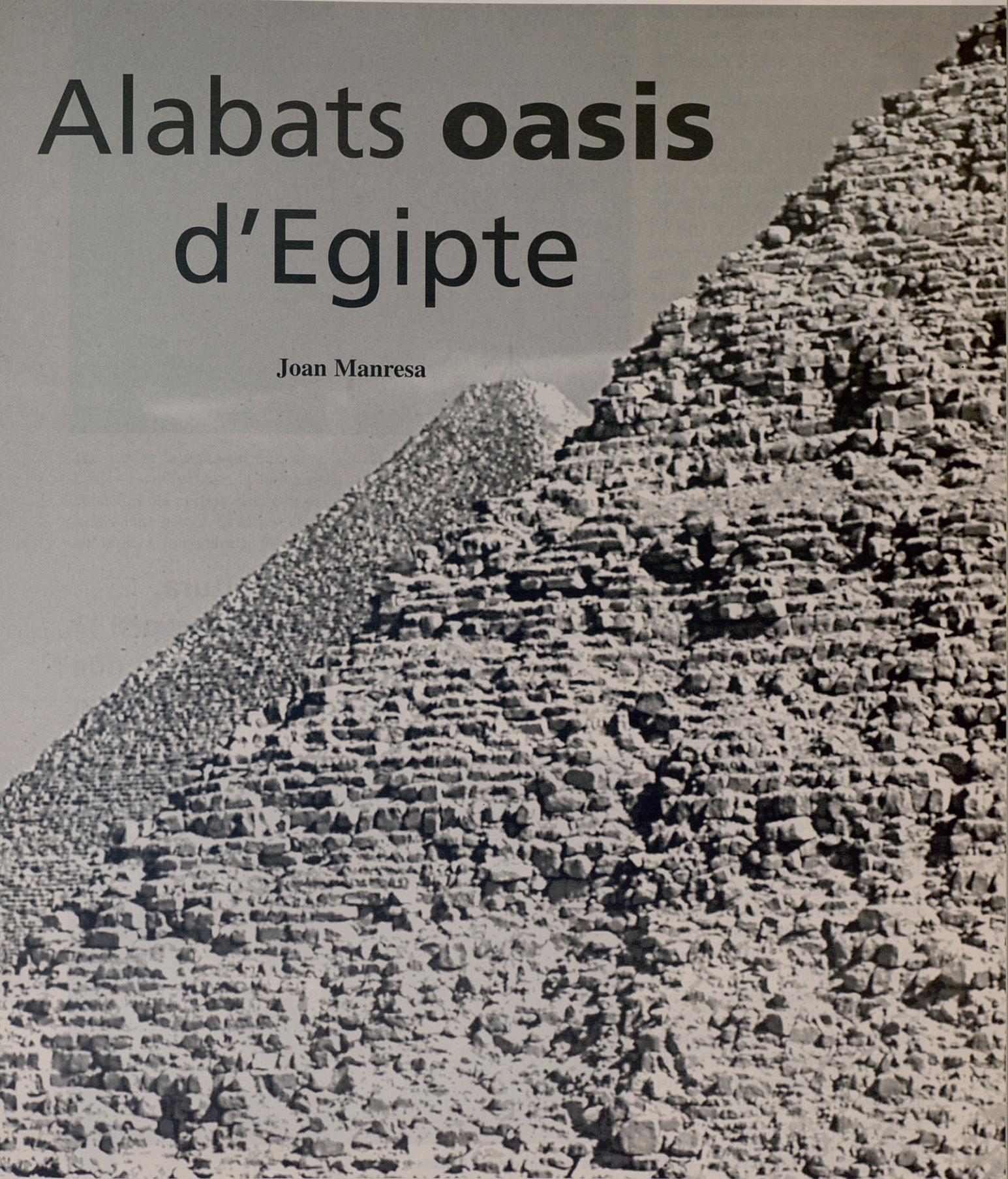
Antoni Marimon

Notes

1. ENE = Entesa Nacionalista i Ecologista, partit nacionalista progressista, fundat a Eivissa, el 1989.
2. A les paperetes electorals apareixia la denominació PSM-Entesa Nacionalista de Mallorca-CiU-BNV: (PSM-ENM-CiU-BNV).
3. El 1991, en la llista PP-UM foren elegits tres regidors d'UM (i 14 del PP). Quan el 1994 UM trencà amb el PP, dos dels tres regidors continuaren donant suport al batlle popular i traïren el seu partit.
4. Les paperetes que servien per votar a les Balears utilitzaven la denominació Unió Mallorquina Coalición Nacionalista + Europa de los Pueblos.
5. *El País*, 15 de juliol de 1999, pàg 10.
6. Percentatge al qual hauríem de sumar els 2335 vots (0,8%) d'ERC el 1994. En aquests comicis ERC va tenir el suport de l'ENE d'Eivissa.
7. Si bé a Petra dona suport a l'Agrupació d'Agricultors.
8. Tan decisiu, que la nit de les eleccions el Govern ocultà durant hores la derrota del PP en aquesta illa, probablement perquè, a l'endemà, la premsa no recollís aquest fet.
9. A l'hora de redactar aquest article, la Junta Central encara no s'havia pronunciat, però tot feia pensar que ratificaria la majoria del PP.
10. El 1995, EU obtingué a Palma el 9,8% i EV el 4,2%.
11. En concret, rep el 0,31% del vots a Palma i el 2,01% a Manacor.
12. Sembla que els consellers es repartiran de la manera següent: dos independents, tres del PSOE i un d'Els Verds. Els diputats que passaran a formar part del Parlament balear probablement seran 4 del PSOE o independents propers a aquest partit, un d'Esquerra Unida i un d'Els Verds.
13. A Eivissa vila els regidors del pacte pertanyen o són molt afins al PSOE (7), EU (1), EV (1), ENE (1), ERC (1).
14. En aquest cas, les forces progressistes que integren la coordinadora són el PSOE, EU i EV, a més de les persones independents.
15. Més en concret, el 1999 aquestes candidatures obtenen els regidors següents: Artà (5), Felanitx (1), Puigpunyent (4) i Sineu (5).

Alabats oasis d'Egipte

Joan Manresa

A més dels llocs més coneguts i publicitats –les piràmides de Giseh, els temples d'Assuan i Abu Simbel–, Egipte ofereix nombroses possibilitats a tota persona interessada en els coneixements i

experiències que vagin més enllà del simple i programat viatge turístic. Els oasis del desert de l'oest –bocins de paradís dins la immensitat d'arena i calor– en són una excel·lent mostra.

Un temps, quan a l'encalç de totes les mediterrànies repassava amb l'índex el paper del mapa desplegat sobre la taula, arribant a Alexandria recordava els poemes de Cavafis i, Nil amunt, viatjava amb la imaginació per un delta verdíssim, desembarcava al Caire i visitava piràmides i museus. Llavors arribava a Luxor i Assuan, navegava amb falua pel riu i feia una escapada fins a Abu Simbel. Per sort, el viatge imaginari trobà la seva realitat i superà el que en principi n'esperava. Potser ara ho veig així perquè d'entrada només demanava viatjar i conèixer. Una tarda, a la coberta d'un vaixell que suaument navegava entre Abidos i Dendera, mirava les vores del riu que, com fa milers d'anys, anaven plenes de vida; llavors em vaig dir a mi mateix: la vida no sé com es portarà, però ningú –ningú ni res– no aconseguirà arrabassar-me aquest moment. El sol se n'anava entre palmeres i un minaret, la cantant Om Kalsoum em posava pell de gallina. M'acabava de prometre amb Egipte. Quasi inesperadament, l'índex començà a cercar noms i llocs sobre parts del mapa que mai no m'havien cridat l'atenció: a l'oest del Nil, dins el gran desert de dunes, depressions i calor. Allà hi havia llocs que m'esperaven, llocs que jo esperava. Retornant de Iemen i Jordània, d'una tirada vaig fer els vuit-cents quilòmetres que van del Caire a l'oasi de Siwa, prop de la frontera amb Líbia. Feia poc que una arqueòloga grega deia que hi havia descobert la tomba d'Alexandre el Gran. Anava a les fosques, perquè les guies de viatge sempre estan endarrerides, les informacions que tenia eren contradictòries. Però hi vaig arribar en un dia.

Siwa ha mantingut una cultura, unes tradicions i un idioma propis. Malgrat la seva llunyania, sempre ha atret visitants. Potser el més conegut és Alexandre el Gran, que després de fundar la ciutat d'Alexandria hi anà a consultar l'oracle del temple. Hi ha qui diu

Classe d'una escola d'El Kharga,

Siwa ha mantingut una cultura, unes tradicions i un idioma propis

Homes recollint dàtils a Baharia.

Tres dones de Farafra, la de més lluny amb una grapada d'olives.

que, des de la visita del macedoni, a l'oasi s'establí el costum, que quasi ha durat fins als nostres dies, dels casaments entre homes. Si és veritat o no, ara té poca importància. Siwa és un

salabrosa que anava fins a l'infinit, monuments que escrivien els anys de la seva història, fonts d'aigua amb bombolles. Cada dia era fascinant. I vingueren altres oasis, perquè ja eren

extensió de verdor i aigua pintant la depressió dins el desert, formen un miratge totalment real. De nit, sota la claror d'una lluna de desembre amb cel molt clar, ens banyàvem dins l'aigua calenta d'un safareig entre tamarrells. Centenars de quilòmetres cap al sud hi havia altres palmerars, altres aigües i altres gents que calia visitar. Ja arribaria el dia.

El Kharga, Dakhla, Farafra i Baharia són quatre grans oasis que fan una mitja lluna a l'oest del Nil. El Kharga, el de més avall, d'entrada decepciona perquè és una ciutat quadriculada, amb aeroport, indústries dedicades a l'empaquetament de dàtils, universitat i museu, i els dies del meu octubre amb moments de quaranta-i-tants graus centígrades. Llavors, a mesura que es coneix la gent, també es descobren llocs que cal visitar. El temple d'Hibis, la necròpolis del Bagawat o, un centenar de quilòmetres més al sud, el petit oasi de Baris i el temple de Dush. Quan la calor minva, la gent es muda i surt al carrer. S'escolten les cançons d'Amr Diab i tot és una festa. Mapa en mà, es veu com el vehicle de transport públic es menja els centenars de quilòmetres de línia asfàltica sobre el desert. I s'arriba a Balat, capital de Dakhla, un altre oasi que té nuclis poblats prou interessants (Tineida, Bashindi, Gedida). Cal orientar-se de nou, trobar hotel, restaurant, llocs per visitar i tot allò que fa que l'estada esdevingui agradable. Si es va al Qsar, es troba una ciutat quasi buida, preciosa. És possible aturar-se en una bassa d'aigua calenta, amaga-

El Kharga, Dakhla, Farafra i Raharia són quatre grans oasis que fan una mitja lluna a l'oest del Nil

indret excepcional. Instal·lat en un hotel que costava dues-centes pessetes per nit, gaudia de tot aquell entorn amb centenars de milers de palmeres i altres arbres fruiters, un llac d'aigua

els llocs que sempre m'apareixien quan obria un mapa d'Egipte. De primer fou un cap d'any a Baharia. El desert Blanc i el desert Negre, els albercoquers sota les palmeres, la gran

salomart s.l.

MANUFACTURES EN PELL I MARROQUINERIA
CA N'ADRIÀ, S/N - STA. MARIA DEL CAMÍ
TELÉFON 971 62 12 15 - MALLORCA

Jaume Salom Bover

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

da entre arbres, entapissada d'herba. En remull, les bombolles de l'aigua fan renou i pessigolles. Hi ha monuments que val la pena de visitar, dunes mòbils que travessen la carretera, un edifici inacabat del gran arquitecte Hassan Fathy (també autor de la nova ciutat de Baris) i els llocs de conreu, on la gent va colcant sobre una somera. De tornada, ja ben negra nit, l'animaló és una bubota carregada amb una garba de blat de moro. Dins les coves d'alguna muntanya, mòmies de fa dos mil anys s'esfilagarsen lentament.

Sortint de l'oasi, la carretera s'enfila per pujar l'enfonsament d'una part del desert que, gràcies al desnivell, ha trobat l'aigua, la vida i la verdor. S'arriba a Farafra i, sobre un turó a l'esquerra, hi apareixen les cases de fang que s'esbaldregaren un poc amb una pluja que hi caigué fa anys. Rere les cases, tot és un jardí on, sota l'entramat de palmeres i oliveres, la claror és com si hi fos prohibida. És un dedal de caminois, sèquies i parets de fang. Renous de treballs, alguna rialla, unes paraules. Algú està sobre una branca espolsant una olivera, un altre talla violes de dàtils. Conviden el visitant i s'estableix un agradable diàleg amb paraules prescindibles.

De tornada hi ha qui es para en un safareig que, abans d'abocar-la cap als jardins, recull l'aigua que surt de la terra. De dia, tot és clar; de nit, tot són estels. A la llum d'uns neons, el barber va arranjant els clients que han anat al seu local. A fora hi ha un pam o dos d'arena, però això no vol dir que s'hagin d'oblidar del bon aspecte personal. Amb la brisa, el carrer és una desfilada de galabies enganxades al cos dels seus portadors. Cada dia el visitant arriba a l'hotel amb les butxaques plenes de taronges, dàtils i llimones que, generosament, li han donat els habitants del paradís.

Quan tot és més normal i quotidià, llavors cal fer el bolic i emprendre camí un altre cop. Les coses són així. Cada dia passa un autocar que va des del Kharga fins al Caire, i cal estar preparats a la vora de la carretera. El camí

Lloc de venda d'hortalisses al Kharga.

Cada dia el visitant arriba a l'hotel amb les butxaques plenes de taronges, dàtils i llimones que li han donat els habitants del paradís

Vista d'una de les roques del desert Blanc, entre Farafra i Baharia.

entre Farafrà i Baharia és un paisatge on les pedres erosionades, castigades pels anys i el vent, tenen forma de bolets, caps de camell i coses així. Durant quilòmetres el paisatge totalment àrid està sembrat d'aquestes figures que, de nit, són fantasmes i por.

Quan s'arriba a Baharia, amb les amistats fetes durant la visita d'un cap d'any inoblidable, tot és un poc com un retornar a casa. També es descobren coses noves, com la vila de Mandisha, on hi ha unes quantes dunes que es mouen per tapar les primeres cases. O retornar al temple,

quasi amagat dins l'arena, fet en honor d'Alexandre el Gran. Cada nit, quan la bella cuinera que espera un infant ha preparat uns plats simples però deliciosos, llavors es posa a ballar descalça al ritme de la música que fan tres o quatre joves. Sense fer res, sense cercar cap aventura ni fer excursions intrèpides, només anant al centre a visitar amistats, comprar fruita i passejar pels jardins, els dies, com l'arena del desert agafada amb les mans, se'n van volant. I és una pena, quan no hi ha temps.

Quan tota la veritat del viatge ja és un

record que queda enrere, només es té el consol que potser tot es guarirà amb un dies d'estada a l'hotel Cecil d'Alexandria, mirant el lloc on hi havia el far i el vaixell que vol recuperar el palau de Cleopatra. Passejar per la vora de la Mediterrània, anar pels carrers on Constantinos Cavafis dugué la seva passió. Tot és començar de nou. Efectivament, tot és començar de nou; perquè, quan ja tenia enllestida aquesta crònica apassionada, els mitjans de comunicació donen compte de la trobada de 200 mòmmies en una necròpolis de l'oasi de Baharia. Es diu que algunes porten màscares daurades, amb superbs dissenys artístics d'antigues divinitats egípcies sobre el tors. D'altres estan recobertes de guix o de lli, però sense decoració, mentre que n'hi ha que estan col·locades dins sarcòfags de terracota amb una representació de cap humà. Es pensa que hi deu haver unes 10.000 mòmmies. Això és així perquè els alabats, beneïts i estimats oasis d'Egipte mai no tenen fi.

Per anar-hi:

Per anar a Siwa, el millor és un autobús que diàriament fa el Caire/Marsa Matruh, a la costa mediterrània. El mateix dia és possible d'arribar-hi amb un altre autobús que cobreix els tres-cents quilòmetres que hi ha entre Marsa Matruh i Siwa. A l'arribada sempre hi ha algun taxi (una somera amb carretó) per anar a l'hotel. Al restaurant Abdul preparen bons menjar amb els productes locals. A l'hora de les *comoditats* s'ha de tenir en compte que es tracta d'un oasi enmig del desert. Hi ha alguna possibilitat de trobar un mitjà de transport per fer els quatre-cents quilòmetres de pista per arribar a l'oasi de Farafrà.

És possible d'accedir als altres quatre oasis amb un vol (reservar el bitllet des d'aquí) que fa el Caire/el Kharga. O per terra (tren o autocar), el Caire/Assiut, per llavors enganxar amb un altre vehicle que fa la ruta del desert. Al Kharga l'hotel Hamad Allah disposa d'aire condicionat i frigorífic en cada habitació. També restaurant. Tots els hotels d'aquesta ruta tenen preus baixos. Aquí, i als altres oasis, a l'estació d'autobusos es trobarà informació sobre horaris, així com transport per visitar els voltants. Les oficines de turisme tenen més bona voluntat que mitjans.

Mut és la capital de Dakhla, on hi ha els hotels. El Mebaris té aire condicionat i restaurant, prop hi ha altres restaurants. Als voltants es troben coses interessants de veure, així que convé fer tractes per llogar un taxi.

Farafrà és l'oasi més allunyat, també és el més autèntic, i des de fa poc té (algunes guies encara no se n'han adonat) carretera asfaltada, benzinera i un agradabilíssim hotel: el Badawiya, amb cambres que donen al jardí (les millors amb dos nivells, bany complet i una zona d'estar amb coixins i tauleta baixa). Des d'aquest hotel es poden organitzar tota mena de sortides pel desert, o un simple transport per anar de nit a banyar-se en una font d'aigua calenta. El seu jardí és restaurant i lloc de trobada. Algunes nits hi ha danses i músiques locals.

A causa de la seva proximitat amb el Caire (només tres-cents quilòmetres), Baharia és un dels oasis més modernitzats. Una bona opció per estar és l'Ahmed Safari Camp, situat a unes dos quilòmetres del centre, però amb facilitats de transport tant per part de la gent de l'establiment com per part de la del local. S'organitzen sortides, sopars al desert, travessies i tot el que es vulgui. A la vora hi ha una font d'aigua calenta i les runes del temple d'Alexandre. L'ambient és d'allò més agradable. A la ciutat hi ha altres hotels i restaurants. A final del 98 s'havia d'inaugurar un nou establiment situat entre la població i el palmerar.

Bibliografia

Vivian, Cassandra. *Islands of the Blest. A Guide to the Oases and Western Desert of Egypt*. Egipte: International Publications Ltd., 1992. Aquest llibre és una documentadíssima guia sobre els oasis. Duu nombrosos dibuixos de paisatges, arquitectura i artesanía i també mapes independents en color. El segon presenta una sèrie de fotografies en color del desert i, de passada, dels oasis. El de Jordi Esteva és un testimoni escrit, i retratat en blanc i negre, sobre uns sistemes de vida que se'n van ràpidament. Esteva ha viscut als oasis i els coneix perfectament. Tots tres llibres seran de gran utilitat a qui se senti atret per aquesta part d'Egipte.

Heidelauf, Christoph. *Desert, la couleur d'Egypte*. Colònia: Könnemann, 1994.

Esteva, Jordi. *Los oasis de Egipto*. Barcelona: Lunwerg, 1995.

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianor

GROTRIAN-STEINWEG

A l'estiu tota cuca viu. I és ben cert, almanco pel que fa a les festes populars del nostre país. Si dividim les festes de la nostra illa segons les dues grans temporades de l'any, hivern i estiu, veurem clarament que el gran dèficit de festes hivernenques es veu compensat per la gran quantitat i varietat de les estiuenques; antiga-

ment no era així, i hi havia quantitat considerable de dates assenyalades del calendari festiu que es produïen dins l'hivern; de fet molts pobles mantenen encara allò que anomenen el patró d'hivern i el d'estiu, però és veritat que les festes per antonomàsia esclaten gairebé totes dins de l'estiu.

Entre la tradició i la modernitat

A Mallorca esclovel·lam l'hivern en dos o tres patrons secundaris, un poc de Colcada, un poc de Sant Sebastià i molt de Sant Antoni, massa i tot. I com que tampoc anam molt lluny per Carnestoltes i Carnaval i les festes de Pasqua només son festes de menjar, arribam a l'estiu amb un delit gros de fer bulla i bauxa. Tan gran és aquell que molt sovint, i amb la sola idea de fer festa, deixam les carreres velles per les novelles, i pintam de tradició celebracions de recent invenció o *recuperam* trobades, ballades, menjues i alguna Mare de Déu, de tal forma que als nostres rebesavis els faria posar els cabells drets.

Però no anam d'això; tanmateix les festes han d'ésser allò que la gent vulgui, allò que aquella ciutat o poble demani en aquell moment determinat. No es pot estudiar l'antropologia sense fer una passada per la sociologia i es pot informar, sols informar, la societat actual del que feia la societat passada, però tot intent de reconstrucció de les festes populars que força els desitjos del jovent (perquè és l'únic segment interessant i interessat en tal informació) està ben abocat al fracàs. Podríem, doncs, dividir les festes mallorquines d'estiu en quatre grans grups: Festes de mares de Déu; Festes de sants patrons; Festes amb ritualisme; Festes noves i altres esdeveniments. Les festes de la Mare de Déu no fan més que suplantar altres festes dedicades a deesses paganes que amb el temps foren degudament cristianitzades. L'exemple més evident el trobam el dia de la Mare de Déu d'agost o, oficialment, l'Assumpció.

Ella, al bell mig de l'estiu, quan tot l'esplet és collit i lligat, presideix envoltada d'elements vegetals, majestà-

tica dins el temple, l'agraïment de la collita que estic segur que en un principi rebien Ceres, Demèter o Thera. Que el cristianisme no tenguí deesses és una pura qüestió de semàntica. Res no ha canviat. Trobades dins arbres, devora fonts, o damunt un puig (i alguna n'hi ha que amb les tres condi-

Així, doncs, trobam festes a la Mare de Déu morta, en les quals surten victoriosos sobre els moros i en les quals es protegeixen dels perills de la mar. A la darrerria d'estiu, i com per damunt les altres, la Mare de Déu de Lluc ens recorda que ella no suplantà una deessa menor qualsevol; ella és la mateixa i

Carro de la Beata, a Valldemossa.

cions) sempre per un pastor, mai per un conreador, i ara no és hora de contar-vos la rivalitat ja neolítica entre uns i altres (pensau en Abel, que era pastor, i el seu germà Caïn, que era pagès i... dolent) i el fet que encara modernament s'estima més sortir a pastorets i mai a segadorets, per exemple.

negra Isis que encara aguanta el seu fill Horus al braç, venerada, com ha d'ésser en una de les contrades físicament més espectaculars de Mallorca.

Les santes o sants patrons substituïts dels antics "manes" o déus locals, recullen l'esplet més gros de celebracions estiuenques.

Les festes de la Mare de Déu no fan més que suplantar altres festes dedicades a deesses paganes

REPORTATGE

A Mallorca tenen infinitat de mèrits que els fan ésser àmpliament invocats, però els més usuals són dos: el fet d'haver estat apòstols de Jesucrist i, sobretot, la manya demostrada a l'hora de curar, sanar, alliberar, en una paraula, de dolors, pestes i malalties. Sant Pere és invocat per mariners i esporlerins, sant Marçal i sant Bernat se'n duen la palma pel que fa a arreplegar gent a les seves romeries. Sant Joan fa ballar el sol quan surt. Sant Agustí és, de molt, el més bulliciós i *virguer*. Sant Bartomeu, sant Jaume, sant Roc i la Mare de Déu dels Àngels, fan ballar Cossiers. I cal dir que l'única processó d'estiu que es fa a Mallorca entorn d'un sant al més pur estil mediterrani és a la tarda del 16 d'agost, a Alaró, en honor de sant Roc. Hi ballen els Cossiers. Tot això sense deixar de banda Cristòfol, Feliu, Llorenç o Mateu i no oblideu dues parelles de *déus locals* menors que són sant Cosme i sant Damià i sant Abdon i sant Senèn, que tant recorden els romans Càstor i Pòl·lux.

I llavors elles. Santa Margalida, santa Càndida, santa Pixedis, santa Magdalena, santa Anna (un altre nom ben pagà) i part damunt totes elles: Catalina Tomàs, la Beata, que malgrat les paraules de Gabriel Alomar, és quinta essència de la festa fina i senyorívola, típica, però de bon gust. Per sort la beata i els valldemossins que ho són de veritat no han perdut mai el diàleg de paisans que mantenen fa 500 anys, i crec que un dia ella i ells recobran el protagonisme que ara com ara els prenen ciutadans i personalitats.

Pel setembre hi ha una altre beata a Santa Margalida. Hi fa molt mal aparcar.

Hi ha festes que conserven algun tipus de ritualisme a l'hora de les seves

manifestacions religioses o lúdiques. És convenient que no en deixeu cap. Totes es desenvolupen en el marc de festes esmentades més amunt: 19 i 20 de juliol, Cavallets a Felanitx; 24 i 25

de juliol, Cossiers a Algaida; 2 d'agost, Cossiers a Pollença; 16 d'agost, Cossiers a Alaró; 15, 23 i 24 d'agost, Cossiers a Montuïri.

Pel que fa a les altres festes esmentades, consultau programes.

Ja veis que les festes es presenten en diverses formes i contexts. Ara com ara han de conviure Cossiers antiquíssims amb bombes que escupen sabonera, processons centenàries amb la nit del foc, l'amo en Xesc de Son Cloquis amb el Chaval de la Peca.

Ens hem acostumat a noves formes de fer festa. No ens hem d'acostumar a tenir-les per tradicionals. Hem de saber distingir una cosa de l'altra, i saber sempre que si les festes no evolucionen, aviat seran mortes; el joves d'avui, la gent d'avui ja no espera que arribi el patró per espessar-se la balleira, ja no en fan de revetles d'anomenada, ara tot l'any és festa, per això és tot un repte saber fer-les cada any i tenir content tothom.

Però tot això s'ha de fer bé. No basta organitzar torrades, gelatades, trobades, pujades, anades o vengudes; per això les festes han de ser noves sense perdre el fil de la tradició i les tradicions s'han de mantenir mirant el vessant més nou. No es poden vendre els costums més antics com a novetat recobrada; no es poden oferir les innovacions més recents com *la ja tradicional*...

Encara queda estiu i ara s'acosten les festes més saboroses. Pensem entre tots com hem de fer perviure el vell ritual, que, per cert, tanmateix perviurà.

Francesc Vallcaner

Optica Lux

MULTIOPTICAS

**50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI**

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

La Falange, màxim exponent del feixisme a l'Estat espanyol a les acaballes de la Segona República després de la poca rellevància assolida pel Moviment Espanyol Sindicalista (també fundat per José

Antonio Primo de Rivera), es va implantar a les Illes Balears el febrer de 1934, poc abans de fer-se efectiva la unificació amb les Juntes d'Ofensiva Nacional Sindicalista.

Els Falangistes mallorquins afiliats fins després de la Guerra Civil

No seria fins després de les eleccions generals del 16 de febrer de 1936, guanyades a nivell estatal pel Front Popular, que les files falangistes es veurién augmentades per l'afiliació de nous activistes procedents principalment de la CEDA, un cop perduda la fe en el camí de les urnes per tal d'accedir al poder. No seria la dreta accidentalista, la que formalment havia acceptat el règim republicà, l'únic àmbit polític del qual procedirien els nous falangistes, sobretot després que l'esclat de la guerra, el juliol posterior a les eleccions, amb el suport falangista al cop militar, accentués la polarització política que s'havia manifestat arreu de l'Estat fins llavors i la radicalització de les forces que tindrien més rellevància tant en el sector republicà com en el *nacional*, radicalització que es resoliria en aquest sector amb la constitució d'un partit únic (la Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S., a través de la unificació i control per part de l'Estat de les forces polítiques que fins llavors havien col·laborat activament amb l'exèrcit). Sobre un total de 1.972 falangistes masculins membres de les *Jefaturas* locals de Pollença, Inca, Son Servera, Sant Llorenç des Cardassar, Binissalem i Lloret de Vistalegre, la pràctica totalitat dels afiliats fins a la fi de la guerra, els que havien militat a Acció Popular Agrària-CEDA varen ser 142 (el 7,2% del total de falangistes dels sis municipis). Les seves edats en donar-se d'alta a la Falange anaven dels 16 als 63 anys i la mitjana era de 31,56 (1,78 anys inferior a la del conjunt de falangistes dels sis municipis, que era de 33,54) i tenien assignades una quota mensual d'entre 0,88 i 0,98 pessetes (0,19 pessetes inferior a la

del conjunt d'afiliats en el segon cas, que era d'1,17 pessetes) en funció de les que es considerin en el cas dels falangistes serverins (que a mitjan 1937 varen ser reassignades i augmentades). Almenys 66 d'ells havien estat membres de les Joventuts (JAP). Els falangistes procedents del Partit Republicà de Centre, dirigit per Joan March, eren 70 (el 3,54% del total de falangistes), però no consta que cap membre d'aquest partit s'incorporàs a la Falange d'Inca. Les seves edats en donar-se d'alta com a falangistes anaven dels 20 als 64 anys i la mitjana era de 39,18 (5,84 anys superior a la del conjunt d'afiliats), les quotes que tenien assignades eren d'entre 0,5 i 15 pessetes i la mitjana era d'1,34 (0,17 pessetes superior a la del conjunt). Els procedents del Partit Regionalista foren 15, amb edats compreses entre els 33 i 57 anys (la mitjana era de 42,21, és a dir, 8,87 anys superior a la del conjunt de falangistes).

No només s'incorporarien al partit fundat per José Antonio, però, exmilitants de partits de dretes o de centre sinó que també ho van fer d'altres que havien estat membres de partits d'esquerres. Així, 8 falangistes pollencins havien estat membres del Partit Radical, 3 de Sant Llorenç i un de Son Servera ho havien estat d'Acció i d'Esquerra Republicana, 2 binissalemers ho havien estat d'Unió Republicana, un binissalemer procedia del Partit Republicà Federal i un altre del PSOE, altres 3 falangistes havien estat afiliats de partits d'esquerres no determinats i 8 de Sant Llorenç havien estat membres de la UGT.

L'alta com a falangistes d'elements procedents d'Acció Popular pot resultar lògica si es consideren les afinitats ideològiques, sobretot pel que fa al corporativisme com a element central (sense tenir en compte l'acceptació o no de les regles democràtiques), però també per la dissolució dels partits

Dones falangistes en formació

La Falange es va implantar a les illes Balears l'any 1934.

dels falangistes que havien estat membres del Partit Regionalista respecte al fet que haguessin d'obviar, en funció de la conjuntura, el seu rebuig al centralisme i la seva defensa de la cultura autòctona de les Illes.

Pel que fa a la incorporació d'afiliats que havien militat a partits polítics d'esquerrres mentre que excorreligionaris seus eren víctimes de la repressió exercida en els casos més sagnants pels seus nous companys de partit, s'ha de dir que el fet de poder aconseguir tenir un carnet de la Falange era una garantia per no sofrir detencions. També era un dels objectius de la Falange mobilitzar i incorporar elements de la classe treballadora (com al cas dels altres partits feixistes) perquè el nou Estat comptàs amb, almenys formalment, el suport de tot l'espectre social; en aquest sentit s'ha d'assenyalar que el vessant nacionalista espanyolista hegemònic del falangisme, com a ideologia d'inspiració feixista, a l'hora d'integrar el proletariat dins de la comunitat nacional podia aconseguir eliminar la identificació efectiva per la democràcia fins llavors entre la nació i la burgesia i comprometia a tots els individus en un projecte comú en relació al futur de l'Estat. Però a pesar d'aquests condicionants ideològics, la incorporació al partit d'exmilitants esquerrans es va fer, en la majoria dels casos, quan van poder, per defugir les possibilitats de ser víctimes de la repressió i altres perjudicis que la seva anterior opció política els pogués fer patir.

Ramon Morote

moderats i per la mitificació de la figura de José Antonio Primo de Rivera, primer pel seu empresonament a Alacant i després pel seu posterior afusellament. Això darrer també es pot dir respecte als afiliats originàriament centristes i, abans de la unificació, també es pot argumentar que era més fàcil per a ells entrar a formar part de la Falange que no de la Comunió Tradicionalista i altres partits monàrquics, en els quals freqüentment s'ingressava per vincles familiars; s'ha de tenir en compte també el suport econòmic que Joan March va proporcionar al general Franco (això entrava en contradicció amb el concepte que alguns dels primers falan-

gistes mallorquins tenien del financer). Aquests afiliats de procedència centrista van anteposar els seus interessos de classe davant del seu suposat republicanisme, si bé en molts de casos el suport al cop militar es traduiria en el seu enquadrament dins de les milícies ciutadanes i no directament dins la Falange (de la qual podrien acabar formant part a través de la unificació de totes les milícies existents que es va produir paral·lelament a la formació del partit únic). En qualsevol cas, de fet, es pot trobar certa similitud amb el cas d'Alemanya, on molts dels votants de l'NSDAP ho havien estat abans del Zentrum). Les mateixes apreciacions es podrien fer

SYP&CONSUM

PRIMERA CADENA MALLORQUINA DE SUPERMERCATS

TELÈFON D'ATENCIÓ AL CLIENT: **902 42 42 60**

Deu torrents clàssics de la serra de Tramuntana

Els torrents clàssics de la serra de Tramuntana, de Miquel Trias i Nanda Ramon, és un llibre editat per Miquel Font que planteja l'estudi i el recorregut dels deu torrents més esportius i espectaculars de la serra de Tramuntana. És una obra que supera en molt una simple guia tècnica de torrentisme. Els autors ens sedueixen amb descripcions científiques —geogràfiques, geomorfològiques, geològiques—, pigades d'anotacions històriques i naturalistes, al costat de relacions i d'evocacions paisatgístiques més literàries. Aquesta obra, a més de ser el manual de capçalera i el llibre de motxilla dels torrenters, també està destinada a ser el llibre que recreï el món dels torrents salvatges als qui no hi poden anar o als qui només se'n vulguin informar. Un dels seus valors és encetar interès per la geografia, per la natura i, en general, pel marc cultural dels torrents de Mallorca, un tema oblidat o no plantejat pels simples torrenters aventurers. Ens trobam davant un intent reeixit de dignificar aquests temples de la natura que són els torrents, després d'anys de ser usats pels simples practicants de l'esport d'aventura, mediatitzats per la moda de *batre rècords*. És en aquest context que podríem parlar del llibre com un autèntic codi deontològic del torrentisme. Trias i Ramon valoren l'activitat com a esport en equip, solidari; aquesta és, cal recordar-ho, una activitat de risc per a la qual és necessari preparar-se, assistir a cursos d'iniciació i de perfeccionament i seguir les indicacions i recomanacions pertinents de les federacions de muntanyisme i d'espeleologia.

Els torrents són un medi extremadament fràgil per a la flora i la fauna que els habiten. Trobarem al llarg de la publicació un missatge clar amb anotacions de protecció. Sabem que la massificació és un perill en indrets tan

Fotografia del llibre de Miquel Trias i Nanda Ramon.

delicats; però, davant el possible dilema entre una certa massificació salvatge, inconscient, o una altra d'informada i d'advertida, els autors es decanten per aquesta darrera.

Vull remarcar encara una aportació al meu parer important: la terminologia específica del món del barranquisme, com també la toponímia, apareixen tractada amb molta cura i dedicació, tant en el text en si com en el glossari que aporta el llibre; és un aspecte viu que s'abeura, per una part, en el lèxic popular, que cal recuperar per a les joves generacions i, per altra part, en el llenguatge científicotècnic que cal aprendre i assimilar.

Pel que fa a l'estructura del llibre, ca-

da capítol planteja l'explicació d'un torrent: introducció (amb aspectes científics); descripció geogràfica; accés; descripció tècnica (orientacions per conèixer bé l'itinerari a seguir dins el torrent); resum tècnic (un quadre amb distàncies, temps i material), i topografia (seccions longitudinals). Les topografies resulten especialment interessants, bàsicament per la seva utilitat, originalitat i detallisme, i constitueixen una aportació gràfica bàsicament inèdita.

En definitiva, en aquest volum, ciència i esport d'aventura es donen la mà en una passejada fascinant per la Mallorca ignota.

Gaspar Valero

*“Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.”*

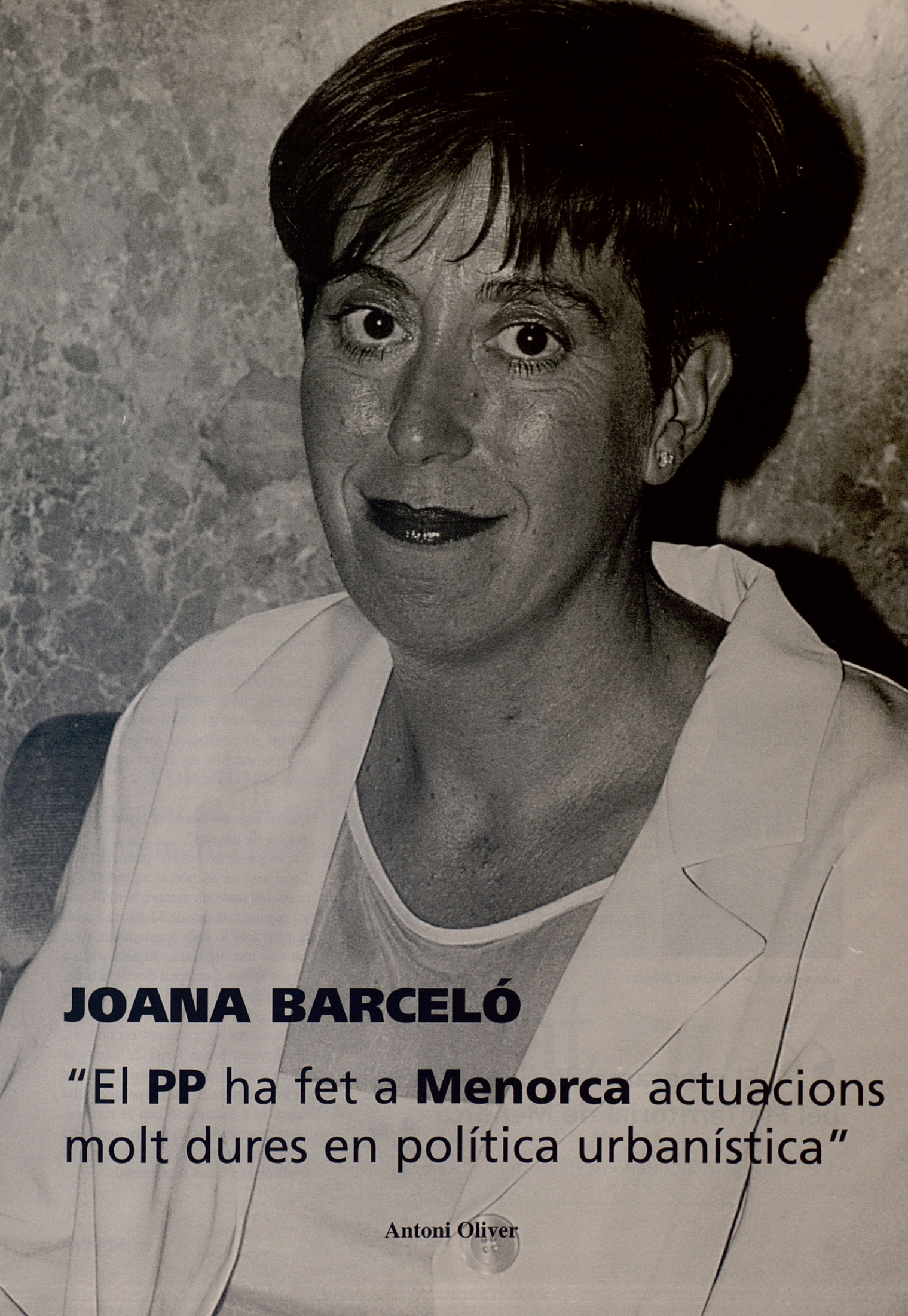
Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietut i vocació de suport a les diferents manifestacions culturals, FECSA-ENHER patrocina la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ, a la vegada que les felicita per la seva contribució a la divulgació de la nostra llengua.

FECSA-ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

JOANA BARCELÓ

"El PP ha fet a Menorca actuacions molt dures en política urbanística"

Antoni Oliver

Joana Barceló (Ciutadella, 1959), secretària general del PSOE a Menorca, presideix el Consell Insular de Menorca amb un govern progressista en el qual també participen el Partit Socialista de Menorca (PSM) i la coalició Esquerra Unida-Els Verds.

Joana Barceló fins ara ha estat secretària de la Mesa del Parlament balear i ara està al front de la institució insular, amb un programa de govern progressista. Troba que un dels motius pels quals el PP ha

perdut les eleccions ha estat que els conservadors han fet polítiques molt dures en matèria d'urbanisme. Considera que ara hi ha l'oportunitat de reconduir la política urbanística i potenciar les polítiques socials.

Com valora el canvi de majoria al Consell de Menorca?

Estam satisfets perquè el canvi que hi ha hagut a Menorca, i no només al Consell, ha estat important. Hi ha un abans i un després d'aquestes eleccions. Hi ha una recuperació molt gran de les forces progressistes a gairebé totes les institucions de Menorca i això és evident que és la primera vegada que passa. La pujada forta del vot progressista al Consell, fonamentalment del PSOE, marcarà una nova època, perquè no tant sols ha pujat el vot progressista, sinó que hi ha hagut també una davallada important del Partit Popular. Aquests resultats marquen un nivell, un llistó de responsabilitat elevadíssim per al PSOE i per a les forces progressistes que, a més, tindran batles i ajuntaments. La veritat és que això obri una etapa carregada d'oportunitats que hem d'aprofitar al màxim, perquè tenim en aquests moments molta de responsabilitat. Som tres grups, i els independents que s'hi han afegit, que partim d'una experiència prèvia, ens coneixem molt i estam acostumats a treballar junts. Durant aquests anys que hem estat a l'oposició hem treballat en els continguts programàtics i podrem establir un acord de govern molt sòlid i estable.

Quins són els eixos d'aquest programa de govern?

El programa de govern passa pel Pla Territorial de Menorca, aquesta és la passa fonamental, sempre hem defensat que es faci des de Menorca i amb la participació dels ajuntaments i les entitats menorquines. Aquest pla ha de ser valorat i acceptat des de la base, no una llei imposada. Un altre repte és aconseguir l'equilibri entre el turisme, l'agricultura i els sectors econòmics. A Menorca tenim fama de plantejar un equilibri econòmic, però realment no hi ha aquest equilibri, perquè hi ha hagut una decantació cap al turisme. La recuperació de les rendes agràries i el manteniment dels sectors industrials en són claus fonamentals.

Joana Barceló al Parlament Balear.

“ El programa de Govern passa pel Pla Territorial de Menorca ”

La presidenta del Consell de Menorca va néixer l'any 1959.

Respecte al turisme?

Hi ha d'haver una aturada del creixement de places turístiques.

Quins altres aspectes inclou el seu programa?

Recuperar la xarxa de benestar social conjunta entre ajuntaments i Consell igual que equilibrar i potenciar els serveis bàsics i, sobretot, un paper de

coordinació que ha de fer el Consell dels serveis supramunicipals. El Consell ha de recuperar el seu paper d'ajuntament d'ajuntaments i la col·laboració amb els ajuntaments. Aquesta és una de les qüestions bàsiques que darrerament s'ha deixat de banda i que és necessari recuperar. En el nostre programa hi ha, fins i tot, el pas de funcions que el Consell té transferides

“ Volem recuperar la xarxa de benestar social conjunta entre ajuntaments i Consell ”

des del Govern als ajuntaments per iniciar el Pacte Local i començar un procés de descentralització. Això es plasma en un programa d'actuacions, a part del programa socialista, i s'han d'establir unes prioritats d'actuació.

L'estructura del Consell de Menorca serà presidencialista com la que vol implantar a Mallorca Maria Antònia Munar?

No, en absolut, serà una estructura clàssica, com la que hi ha ara, encara que amb moltes modificacions.

Vostè ha comentat el canvi i l'avanç de l'esquerra a Menorca, però, per què pensa que s'ha produït aquest canvi?

Crec que hi ha hagut dues coses que han determinat aquest canvi. D'una banda, s'ha donat una manca d'iniciativa política per part del Partit Popular, una manca de lideratge polític intern i també a nivell institucional. Això ho han notat els ciutadans, però també això ha anat acompanyat per l'esforç que han fet les forces progressistes per ser interlocutors dels sectors socials. Aquest és un treball que hem fet durant quatre anys, d'interlocució constant d'aquests agents socials amb la política, i aquesta feina ha estat ferma, l'hem mantinguda i ha acabat donant un resultat.

El PP no en feia ni cas, d'aquests agents socials?

En absolut, en passava olímpicament i alhora nosaltres hem fet molta feina en aquesta qüestió.

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Com veuen el canvi els poders econòmics, s'ha copsat l'actitud d'aquests sectors empresarials?

No ho sé. Però crec que, majoritàriament, la possibilitat d'un canvi fa ganes, il·lusió, i la gent veu bé que hi hagi projectes nous. El que hem anat explicant als diferents sectors econòmics ha tingut un nivell d'acceptació important.

El sector turístic, pel que manifesten algunes persones que hi estan lligades, no està pel creixement.

En aquests moments, a Menorca hi ha uns punts d'acords bàsics molt amples que el Partit Popular no ha aprofitat, perquè ha estat dominat per la branca més dura en els fets, els discursos eren una altra cosa, però els fets han estat molt durs.

Quins exemples pot posar d'aquesta duresa.

Em referia a una duresa, per exemple, en temes urbanístics, i pos com a exemple el port de Ciutadella, l'ampliació del port. Aquest ha estat el gran projecte del PP i, precisament, aquestes eleccions a l'Ajuntament de Ciutadella han estat un gran referèndum sobre aquest tema, perquè hi havia el projecte d'una macrourbanització que pretenia justificar unes infraestructures portuàries que són responsabilitat del Govern. En aquest tema tota la teoria de les Directrius d'Ordenació Territorial se'n va al fons. És a dir, el senyor Mates va a Brussel·les a demanar recursos per desqualificar, i a Menorca, per crear

“ S'ha donat una manca d'iniciativa política per part del PP, i això ho han notat els ciutadans ”

Barceló diu que les forces progressistes han fet un esforç per ser interlocutors dels sectors socials.

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 971 71 67 31 • Palma

una infraestructura que és responsabilitat de la Comunitat Autònoma, es requalifiquen terrenys perquè la iniciativa privada faci infraestructures que haurien de ser públiques. El concurs es va aprovar, l'empresa no va poder rebre l'adjudicació, era ja el moment preelectoral i es va plantejar tota la campanya amb aquest tema, uns a favor, el PP, i tots els altres en contra, i han guanyat els altres. És a dir, que aquestes propostes dures i com he dit abans la manca de lideratge, aquest no fer res en el PP i la feina que hem fet nosaltres crec que han determinat el canvi. Hem fet una feina d'explicar aquestes qüestions, però crec que sobretot el que ha contribuït al canvi han estat les propostes molt dures que ha fet el PP.

Vostès varen voler arribar a un acord amb el PP en temes urbanístics?

Vàrem forçar un acord amb el PP sobre el Pla Territorial, però després el PP li va fer el llit al president Cristòfol Triay, hem forçat la maquinària dels acords i jugàvem sabent que qui se'n duu el triomf és qui governa, i així i tot mai no vàrem renunciar a cap acord, és a dir, vàrem actuar responsablement.

Com es plantegen ara la política cultural a Menorca?

És fonamental des del Consell fer treballs conjunts, la idea de fer poble, ajuntar esforços de la gran quantitat d'entitats culturals que hi ha, totes importantíssimes, perquè Menorca és

una illa amb una gran capacitat d'iniciativa en aquest sentit.

Els ateneus?

Els ateneus, tots aquest col·lectius que són agents de dinamització cultural. En aquests moments manca difusió d'aquests col·lectius, se'ls ha d'ajudar perquè de fora els coneguïn, facilitar que gent de fora pugui accedir a Menorca i, a partir d'aquí, establir criteris clars de col·laboració amb aquestes entitats. No renunciï, en absolut, que alguns projectes, encara que siguin pocs, els fem d'una manera conjun-

ducció de la renda agrària, amb uns problemes que s'han anat mantenint durant anys com és la manca de professionalització en la comercialització dels productes dels petits artesans, també s'han d'ajuntar esforços per aconseguir la denominació d'origen, cosa que fins ara no s'ha fet. Davant d'aquesta situació s'ha de donar estabilitat amb programes clars de comercialització dels productes agraris de Menorca, no tan sols en el sector del formatge, sinó també en el sector dels productes artesanals que en aquest moment es fan, perquè fan una pro-

“ S’ha d’aconseguir una rebaixa en els costos de producció i això vol dir rebaixar els costos de la insularitat ”

ta, és a dir, que siguem capaços d'ajuntar esforços de diferents entitats. A Menorca, el localisme Maó Ciutadella és molt dur, hi ha una polarització molt grossa i és fonamental ajuntar esforços i la cultura és la millor eina perquè la gent treballi conjuntament.

Com és planteja la problemàtica agrícola?

A Menorca passa com pertot, hi ha una part del camp que és rendible i una altra que no ho és. El formatge continua sent la principal font de pro-

ducció petita i tenen dificultats per sortir al mercat.

Què es pot fer per potenciar la indústria punta de l'illa, bijuteria, sabates, etc.?

El que podem fer des del Consell per ajudar aquests sectors és aconseguir que s'ajuntin els esforços en la comercialització, perquè en una illa petita aquest tema és vital. Després s'ha d'aconseguir una rebaixa en els costos de producció i això vol dir rebaixar els costos de la insularitat.

restaurant

Es Pati de Montuiri

Cra. Montuiri - Sant Joan, km 0,7 • 07230 Montuiri (Mallorca)
Tel. 971 64 67 64 - Fax 971 64 67 47

hotel rural

Es Figueras Nou

Això ens duu a aspectes del Règim Especial.

En aquest aspecte el transport està clar que és el principal problema, aconseguir rebaixar costos de transport és essencial per poder competir.

esforços i ajudes per potenciar aquests sectors. També es fa d'una manera totalment disgregada la formació dels treballadors. En aquest moments es gasta una autèntica fortuna en formació d'una forma dispersa i és necessa-

facilitats de transport a les illes ten- guin la consideració de servei públic, i no la tenen perquè fins ara el Govern de la Comunitat Autònoma s'hi ha negat. Nosaltres no tenim carreteres ni tren per sortir de l'illa, només vaixell i avió, i depenem econòmicament i fins i tot políticament de les facilitats de transport, perquè la igualtat d'o- portunitats i d'accés a determinades coses s'ha de fer utilitzant el trans- port, el qual ha de tenir una bona qua- litat, una quantitat suficient i un preu assequible que no gravi gaire. Aquí, en aquest sentit que el transport tenguí consideració de servei públic, hi hem fet seixanta mil peticions i a Madrid també, a través del Grup Socialista.

“ És fonamental que el transport a les illes tenguí la consideració de servei públic ”

D'altra banda, s'ha d'aconseguir que les petites empreses facin infraestruc- tures de forma conjunta i s'han de dur a terme els plans de comercialització. En definitiva, cal articular aquests aspectes i els esforços que les dife- rents administracions fan en l'actuali- tat d'una manera dispersa. El Consell ha de ser capaç de canalitzar aquests

ri establir canals de planificació en aquest aspecte.

Com creu que s'ha d'abordar el tema del transport no del de merca- deries, sinó de passatgers?

Tenim una posició claríssima en aquest tema. És fonamental, a nivell econòmic i fins i tot polític, que les

El tema de les facilitats d'accés a la Universitat com s'aborda?

Vaig presentar al Parlament una sèrie de mesures de suport als universitaris, lligades a facilitar l'accés dels joves de Mallorca a altres Universitats com la de Barcelona, quan aquí no es pu- gui estudiar determinada carrera, i el

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

⌘

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

⌘

LLIBRES DE TEXT

⌘

DISCOS I CASSETTES

⌘

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

mateix per als joves de Menorca que vulguin anar a Mallorca o Catalunya. Les línies bàsiques d'aquesta llei estan agafades de Canàries, on tenen problemes similars, i s'hi estableixen una sèrie de mesures perquè cap jove de Balears quedàs sense poder estudiar per manca de recursos econò-

aquí els costos que implica el trasllat també dificulten o impossibiliten sortir a fora a estudiar.

Les extensions universitàries solucionen en part aquest problema?

Hi ha extensions universitàries, tenen una funció de complement, però no és

ció universitària. Però en aquest moment l'única institució que ha donat suport al projecte que deia de facilitar l'educació universitària ha estat, curiosament, l'Ajuntament d'Alaior, no el Consell.

Respecte a la normalització lingüística, quines iniciatives pensa dur a terme?

A Menorca mai no s'ha plantejat com una batalla el tema de la normalització lingüística. Des de les institucions s'està treballant en aquest tema i s'està fent feina amb una normalitat molt clara respecte a aquest tema. A l'Ajuntament de Ciutadella, i ho dic per experiència pròpia perquè he fet feina en aquest ajuntament, tot es fa en català, i també a tots els ajuntaments de Menorca. Així i tot s'han d'intensificar els esforços, sobretot de cara a l'aprenentatge i, en especial, a l'aprenentatge de tota la gent que ve de fora. Crec que aquest és el repte més important que tenim a Menorca.

“ A Menorca, la normalització lingüística mai no s'ha plantejat com una batalla ”

mics per assumir els costos de la insularitat. Els nivells mínims de recursos econòmics que a nivell d'Estat s'exigeixen per a les beques i la quantitat que es dona no són suficients perquè una família mitjana dugui els fills a estudiar a Barcelona o a Madrid, i també s'ha de dir que

una alternativa a la Universitat, ni s'ha d'entendre així. És, bàsicament, una formació complementària, amb una clara funció social i de formació permanent, però hi ha coincidència amb la direcció de la Universitat per aconseguir canals de col·laboració des del Consell perquè es faciliti l'educa-

iMac. Ho sentim, no és beige.

El teu Centre Apple és

Servei Tècnic
Oficial Apple

Mca. S.L.

Distribuidor
Autoritzat Apple

C/ Sant Joaquim, 9 Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA
Delegació a Menorca: Tel: 971-35.30.98 Mòbil: 639-84.43.28

<http://www.infotelecom.es/xipsmenorca> xipsmca@readysoft.es

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rullan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25
C.P. 07005

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

Àlex Volney, de 29 anys, neoromàntic i amant de les causes perdudes, com ell mateix es defineix, és el pare de *Passaforadí*, una revista de la qual

acaba de sortir el primer número, i que té com a objectiu "omplir un buit generacional i apropar l'*underground* al català".

Àlex Volney, escriptor i llibreter

"Passaforadí vol apropar l'*underground* al català"

Encara que no viu de la literatura, Volney viu entre llibres i dels llibres del altres: treballa a Llibres Mallorca, propietat de la família Moll. Abans, des de 1992 al 1997 havia estat al capdavant de Born de Llibres.

Autor de llibres de poemes i de novel·la (l'any 1997 fou finalista del Premi Ciutat de Palma amb l'obra *Pell Negra*), fa un any que Àlex Volney començà a perseguir una curulla que es va fer realitat gràcies a la seva constància i a la col·laboració econòmica desinteressada i anònima d'un editor que no ho és: l'estiu passat aconseguí treure el número zero de *Passaforadí*.

Entre els objectius de la revista està el de recuperar la base popular que tenia la llengua catalana. "Aquesta no és emprada en ambients nocturns o de bauxa com ho és el castellà, i la nostra idea és rompre l'estatus de llengua d'intel·lectuals i fins i tot del clero que té el català. Això és el que volem trencar i per això ens adreçam als catalans que cerquen un espai inexistent. Qui pensa que l'*underground* està desfasat probablement té raó. Jo també desig la fi d'aquesta postmodernitat, però el català hi ha de passar", explica Volney.

Ell diu sentir-se català i no mallorquí, tot i que assenyala que estima Mallorca i duu l'illa al cor. "Aquí no hi ha cohesió social ni sentiment de poble. Les Balears tampoc existeixen. Ésser mallorquí no sé què és"

L'artífex de *Passaforadí*, una "revista subversiva" darrera de la qual no hi ha cap institució i que no gaudeix de publicitat, és un apassionat de la literatura fins al punt d'afirmar que més que viure d'escriure, l'ideal seria que li pagassin per llegir, "un ofici que és penós, ja que qui té temps no té

Àlex Volney treballa a Llibres Mallorca, on es localitza la fotografia.

"Som conscient que la literatura no pot canviar el món"

Passaforadí

PRIMAVERA ESTIU 1999 999+1PTS

JOSÉ ARANDA BARTOLOMÉ DE LAS CASAS
VOLTAIRE PERE PAVIA DON HERNANDO
SUBCOMANDANTE MARCOS ALEX FITO
P. CUADRADO ÀNGELA CARRIÓ J. E. DEGRAZIA
LUIZ DE MIRANDA VOLNYR SANTOS
G. CORSO CHOBKA SEPE MIQUEL FLAQUER
ALIGHTS ON THE CLOUDS ANTONI GUISCAFRÈ
CHARLES BUKOWSKI IENLOVE

Portada de Passaforadí.

doblers, i el qui té molts de doblers per anar al dia de novetats no té temps”.

Encara que de les seves paraules es desprèn l'idea que des de Passaforadí vol transformar el que no li agrada de la societat, Àlex Volney diu que és conscient que la literatura no pot canviar el món. “Es pot passar una bona estona, descobrir un autor o, llegint algunes pàgines de la revista, gaudir de una vertadera crítica literària, no feta per un amic de l'autor”

La personalitat d'Àlex Volney reflecteix l'esperit que desprèn la revista. Ell diu que l'optimisme no li mereix cap respecte i que la societat d'avui dia està desprovista de qualsevol ideologia. No creu en la classe política i pensa que és el càncer de la societat, tot i que el món de la política no fa més que reflectir les idees de la gent, de la societat.

Tal volta aquesta visió un tan apocalíptica del món actual fa que Àlex Volney es trobi a cobro sota l'ombra de la literatura. “Sempre he escrit en la intimitat, d'amagat. Des de molt jove escrivia abans d'anar-me'n a dormir”. Avui aspira que la seva obra arribi a tothom, no vol ésser un escriptor d'èlit. Per això descriu amb fruïció una anècdota que li va ocórrer quan a l'any 1997 va presentar a Maria de la Salut el poemari Tonina 1900. “Asseguda entre el públic hi havia una dona d'uns noranta anys, que em va dir que se sentia identificada amb els poemes del meu llibre i allò en va omplir de goig”.

J.M

Roldan

Cream espais per conuiuere

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.rolldan.es>

E-mail: rolldanib@rolldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orrell i Calmarí - Tel. 971 290 922

Islàndia té 103.000 km², gairebé trenta vegades la superfície de Mallorca, i compta amb una població d'aproximadament 270.000 habitants, és a dir, que no arriba ni a la meitat de la població mallorquina.

Islàndia, terra i gel en acció

Islàndia, que vol dir la terra del gel, és una illa geològicament jove, situada al bell mig de la dorsal atlàntica, amb nombrosos volcans actius i amb gran quantitat de fenòmens geotèrmics, desconeguts a la resta d'Europa; a més, la latitud extrema que la situa a tocar el cercle polar àrtic i les muntanyes que arriben a més de 2.000 m d'altitud fan que el gel s'estengui per una bona part de l'illa, en forma de glaciers, i domini els llargs hiverns nòrdics; quan els fenòmens de vulcanisme es barregen amb el gel, el combinat pot arribar a ser terrible. Natura salvatge, aigua, terra i gel en acció, aquesta fou la destinació del viatge que realitzàrem un grup de gent de Mallorca el mes d'agost de 1997, i que ara us referim per refrescar l'estiu mallorquí.

Partim de l'aeroport de Son Sant Joan cap a la ciutat alemanya de Dusseldorf, on agafam un segon avió que ja ens duu a Islàndia. La durada del vol Dusseldorf-Keflavik és de tres hores. Mentre viatjam, amb un rumb constant nord-oest, i amb identificació d'espais com Holanda i Escòcia, el sol ponent es fa tan inacabable com inabastable. Arribats a l'aeroport de Keflavik, recollim maletes cap a l'autocar. Una quarantena de quilòmetres separen l'aeroport de la capital, Reykjavik, on arribam amb la prima fosca nòrdica d'estiu i ens instal·lam a l'hotel.

Les dures condicions climatològiques que sovint viu Islàndia, fins i tot a l'estiu, no ens deixen de banda; així, el segon dia s'aixeca gris i plujós, amb una temperatura que res té a veure amb els termòmetres mallorquins. Abans d'envestir el circuit per la carretera núm. 1, que tanca el cercle al voltant de l'illa (la Ring Road, en anglès), ens desviam per conèixer el parc nacional de Thingvellir. Allà,

amb brusquina i fred, caminam per la falla tectònica d'Almannagjá, un dels mítics llocs on es comprova l'efecte convulsiu de la gran dorsal atlàntica, que separa les plaques dels continents europeu i africà per una part, i l'americà per l'altra. Observam els primers salts d'aigua al riu Öxara i coneixem la mítica roca Lögberg ('roca de la llei'), lloc de reunió de l'Althing, l'assemblea parlamentària més antiga del món, on des de l'any 930 es reunien una vegada a l'any els caps dels clans vikings islandesos per legislar i per fer justícia. Una bandera islandesa presideix l'indret, que el 17 de juny de 1944 fou l'escenari de la proclamació de la independència nacional, quan es

s'estimba dins una gorja fonda. El mal temps no ens deixa veure com el polsim d'aigua que s'aixeca produeix la refracció daurada que dóna nom al salt. Arribam al nostre punt d'allotjament, el poblet de Hella. Curiosament, a l'hora de sopar, surt el sol per primera vegada en tot el dia. Després de l'àpat, la passejada arriba vora el riu.

El tercer dia partim de Hella prestet, per recórrer el tram sud de la Ring Road, amb un temps que es presenta bo. Però, atenció, perquè un refrany islandès diu que "si no t'agrada el temps, espera quinze minuts i canviarà". La primera aturada és a Skogafoss, un salt d'aigua esvelt, a manera de cortina líquida, que s'estimba

El 1994 Islàndia proclamà la independència nacional i tallà els llaços administratius amb Dinamarca

tallaren els llaços administratius amb Dinamarca.

Continuam el trajecte, en un dia feresit climatològicament parlant, cap a Geysir, lloc mundialment famós perquè s'hi localitzen els més espectaculars gèisers, anomenats així per la paraula islandesa que vol dir 'brollar'. Tot i que el Gran Gèiser fa temps que no es troba en actiu, el gèiser Strokkur ens rep així com cal, és a dir, amb grans esclats d'aigua i vapor que surten cada sis o set minuts del fons de la fissura plena d'aigua que, quan s'escalfa amb els vapors subterranis, puja cap a l'exterior i brolla magníficament.

Partim de Geysir, després de dinar en una àrea de servei propera i d'eixugar mínimament la roba, i arribam al salt d'aigua Gullfoss, nom que podem traduir com a 'salt d'or'. És una caiguda d'aigua de gran força i cabal, que

sobre la nostra posició, amb un polsim que, amb el sol, ens saluda formant l'arc de Sant Martí. La carretera avança entre la mar, plúmbia, i els costers verds i bruns pigats de cavalls, ovelles i algunes vaques. La següent aturada es fa pels voltants del far de Dyrholaey, un indret situat sobre un penya-segat basàltic, en la part baixa del qual tenim ocasió de davallar a la platja d'arena negra, batuda per fortes ones. Continuam cap a Vik, un poble petit, però dels més importants de la despoblada zona del sud de l'illa. En destaca l'esglesieta, ben situada damunt un turó a recer de les escorrenties d'aigua; tenim ocasió d'observar també un dels referents econòmics del sector: una petita factoria textil de llana. La següent etapa arriba en un poblet amb un nom llarguíssim: Kirkjubæjarklaustur; realment es tracta

ITINERARIS

de tres noms confegits: església, granja i convent, en record del convent benedictí medieval que hi hagué en aquest lloc, del qual només resta un petit monument; una doble caiguda d'aigua, amb dos brams en paral·lel, animen el paisatge.

Continuam pel desert d'arena negra, bàsicament format per restes detrítiques i lava, anomenat Skeidhararsandur, produït pels efectes devastadors del desglaç del glaciari Vatnakokull, de més de 8.000 km² de superfície, amb moments excepcionals d'inundacions i riuades anomenats *joekulhlaups*, que poden aportar més de 400 m³ per segon, sense respectar els jaços dels rius ni la carretera; com a exemple molt recent tenim la riuada de 1996, producte de l'erupció d'un volcà situat dins el glaciari que destruï tot el que trobava davant i que ha obligat a refer completament la carretera. Continuam per aquesta contrada desolada amb vistes cap al glaciari Skeidhararjökull, una de les múltiples llengües de l'immens glaciari Vatnakokull. La següent aturada es fa al parc nacional de Skaftafell, que compta amb un centre equipat amb àrea de servei i càmping. L'objectiu més important és fer l'excursió al salt d'aigua anomenat Svartifoss. Caminam uns tres quarts d'hora per una senda ben conservada que salva xaragalls i costers, fins que arribam al salt, una àeria coa de cavall que s'estimba enmig d'un semicercle de roques basàltiques. Després de dinar a Skaftafell, continuam per l'Austurlandsvegur (carretera de l'est, part de la Ring Road),

Imatge de Skogafoss.

que discorre entre el glaciari Vatnakokull i la mar, amb un paisatge incògnit i singular, fins que arribam en una de les aturades més esperades de la jornada: el llac Jökulsarlon, situat davant la morrena del glaciari, de tal manera que s'hi formen icebergs, per la caiguda de grans blocs de gel dins l'aigua. Ben decidits, omplim les dues barques que es dediquen a fer voltes per dins el llac on la impressió gèlida i el joc de colors, malgrat el vent fred, són sorprenents. Amb l'arribada a Smyrdabjorg, una granja-hotel explotada per una família autòctona, acabam la llarga jornada.

El quart dia, ens dirigim amb l'auto-car cap a Höfn, un poble amb un port pesquer i amb activitats industrials

derivades de la pesca. Després de pujar una pista amb el 16% de rost, arribam al coll d'Almannaskardh, des d'on gaudim d'un extens panorama sobre Höfn. En davallada, assolim el far de Hvalnes, un autèntic finisterre perdut entre paratges desolats i deshabitats. Camí endavant, arribam a Djúpivogur, un poblet pesquer situat a l'entrada del fiord de Berufjörður, on dinam. Ja de partida, en un salt d'aigua vora Eyjafjallajökull, la tradició diu que s'hi troben pedretes d'or.

Abandonam durant alguns quilòmetres la carretera principal per tal de conèixer millor els fiords orientals. És una costa retallada, a la manera dels fiords noruecs, sempre amb algun poble de pescadors que desafia les con-

Viajes
MARTEL S.A.

El seu viatge final de temporada 99
"El millor de Vietnam"
"El millor de Birmània"

Vietnam. Sortida: 8 de novembre. Tornada: 23 de novembre. 16 dies de viatge. PREU: 374.500 PTA per persona. Visites a: Saigon, Riu Mekong, Cu Chi, Da nang, Hue, Hanoi, Ha Long Bay, Hoa Binh. Guia acompanyant des de Palma

Birmània. Sortida: 6 de novembre. Tornada: 17 de novembre. 13 dies de viatge. PREU 386.500 PTA per persona. Visites a: Yangoon, Mandalay, Bagan, Inle Lake, Bangkok. Guia acompanyant des de Palma. Pensió completa, visites incloses

Informes i reserves: OMS, 50-B. Box 696 • 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 • Fax (971) 72 69 42 • e-mail: www.viajesmartel.com

dicions ambientals. El Reydharfjörður és el més allargat del conjunt, al fons del qual continuam terra endins cap a Egilsstadir, el poble més important de la Islàndia nord-oriental. La ciutat té carrers tranquils i una piscina pública amb aigües termals i elements hidroterapèutics. A continuació, arribam a Hallormsstadhur, una estació turística en plena natura, vora el llac Lagarfljót i ben enmig del més extens bosc d'Islàndia, anomenat Hallormsstadharskógur, amb bedolls i avets, entre d'altres espècies vegetals.

La cinquena jornada, partim de Hallormsstadhur i enllaçam novament amb carretera principal. Camí endavant, travessam l'impressionant Geitasandur, una zona desèrtica de cendra i pedra tosca, producte de dures erupcions volcàniques. Ens aturam en una de les poques granges de la contrada, Modhrudalur, on no hi manca l'església i el cementeri. Després, ens desviem per una pista secundària per tal de visitar el parc de les Gorges del Jokulsá, especialment el formidable salt d'aigua de Dettifoss. Potser es trata del salt d'aigua més important d'Europa, per l'immens cabal del riu Jokulsá á Fjöllum que s'estimba amb una caiguda de quaranta metres de fondària. El volum de líquid varia molt segons l'època de l'any, i pot arribar als 1.500 m³ per segon.

Retornam per la mateixa pista a la carretera principal i ben aviat entrem en la zona del parc nacional de Myvatn. És un indret interessantíssim i variat, destinat a protegir diverses mostres de fenòmens volcànics. La primera etapa és la contrada de Námaskard, un espai de fenòmens geotèrmics com són les solfatares, i els pous de fang bullint, situat en el coster del puig Námafjall. L'olor a sofre, que recorda la pudor dels ous podrits, i fum ençà i enllà, ofereixen un aspecte dantesco. Continuam cap a Krafla, un volcà actiu que ara permet alimentar una central elèctrica geotèrmica. Arribam, vora el llac Myvatn, al poblet de Reykjavídh, on intentam dinar a l'exterior, cosa difícil perquè Myvatn vol dir *llac de les mosques*, i, efectiva-

ment milenars de mosques –inofensives, això sí– entrebanquen qualsevol activitat o visita. En un lloc més alterós i assossegat, recordam alguns versos del poeta portuguès Francisco José Viegas, traduïts per G. Sampol:

«quan vas obrir la porta que mira
cap al llac, a Myvatn,
la claredat tingué un nom
i vanament el cercares a les coses
[conegudes]»

El quart punt del parc de Myvatn s'anomena Grjótagjá, un camp de lava,

trenat i disforjo, que ens permet continuar cap al següent punt de referència, Dimmuborgir, que vol dir *castells negres*; és una gran depressió volcànica, amb lava que forma nombrosos blocs de formes curioses i capricioses. Potser la formació més interessant és l'anomenada Kirkja (església), amb curiosos arcs que recorden l'art gòtic. La cinquena estació és Skútustadhagígar, una contrada de falsos cràters, formats per la combinació de lava i aigua, situada vora el llac. Abandonam Myvatn i arribam a Laugar, on ens allotjam en un conjunt escolar

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

OMEGA
LONGINES

TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

Calvin Klein
watches

Hamilton
AMERICA'S TIMEKEEPER SINCE 1892

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

swatch
SWISS MADE

NOVA ADREÇA

Plaça de Cort 14
Tels.: 971 721 563 - 971 724 344
Fax.: 971 714 369

adaptat a l'estiu com a hotel.

El sisè dia, ens dirigim al salt d'aigua de Godhafoss, amb una composició natural de gran estètica. El nom de 'salt dels Déus' prové de la llegenda datada l'any 1000, quan Islàndia es convertí al cristianisme; diuen que aleshores el cabdill local llançà els ídols dels vells déus nòrdics (presidits per Odhín i Thor) aigües avall. Vora el salt, ens aturam a Fosshóll, on aprofiri-

turba i els compartiments en diferents mòduls, s'hi conserven i exposen multitud d'eines, mobles, i detalls de les cases islandeses.

Arribam a Reykir, un poblet al costat del Hrutafjörður, on tenim l'hotel Edda, que aprofita les instal·lacions escolars. La posta de sol, radiant i diàfana, de tonalitats desconegudes per les latituds mediterrànies, acompanya el sopar.

Museu etnològic de Glaumbaer.

tam per entrar en una tenda solidària, conduïda per les dones que intenten mantenir habitada la comarca. Aviat arribam, després de gaudir de belles imatges sobre Eyjafjörður, a Akureyri, una ciutat important, de gairebé 14.000 habitants, considerada la capital del nord de l'illa. A la ciutat, visitam l'església, alterosa, obra de Gudhbjón Samúelsson, de 1940, i la Nonnahús, casa de l'escriptor Jón Sveinsson (1857-1944), vora una esglesia de fusta.

Continuam per la vall d'Oxnadalur, de suggerent paisatge. Carretera endavant, arribam al museu etnològic de Glaumbaer (Museu Regional de Skagafjörður); es tracta d'una interessant granja del segle XVIII, convertida en museu, amb mostres de la cultura popular i de la vida quotidiana del nord d'Islàndia del segle XVIII i XIX, en remarcam els paraments de

La setena jornada, sortim de Reykir i ens aturam al cràter del volcà Grábrók, apagat fa més de dos mil anys; un camí ben condicionat puja al cim i envolta el cràter. L'autocar continua cap a Reykholt, un poblet amb una moderna església-museu; hi ha també diverses sortides de fonts termals i hivernacles amb hortalisses; hi destaca el monument a Snorri Sturluson (1179-1241), autor del poema *Heimskingla*. Continuam per paratges amb xalets o cases que fan de segona residència a gent benestant de Reykjavík i arribam a Hraunfossar, un salt d'aigua molt original, amb el líquid que cau lateralment dins el riu Hvíta, ja que surt de l'interior d'una superfície de lava porosa, situada damunt una capa impermeable.

Passam Husafell i començam a recórrer la pista de Kaldadalsleidd, un camí de muntanya que arriba al coll de

Kaldidalur, entre glaciers; al capdamunt del coll podem jugar amb una extensa llengua de gel. Dinam a l'àrea de servei de Thingvellir, on enllaçam amb la carretera del primer dia. Després d'una aturada per veure el llac de Thingvallavatn, ens dirigim directament a Reykjavík. Pel camí, llegim i comentam el fragment d'una saga islandesa: *La llei de la sang*. La duresa de la Islàndia medieval queda reflectida en les venjances clàniques, i sembla que les paraules del venjador al fill del mort ressonen severament en aquells paisatges: «—Mira'm, i que els trets de Boddli, fill de Boddli, restin en la teva memòria, a fi que puguis reconèixer-lo el dia que, al teu torn, hauràs d'apaivagar els teus morts». Arribats a Reykjavík, ens espera el sopar i un primer contacte, nocturn, amb la capital d'Islàndia.

La vuitena jornada és el dia dedicat a visitar Reykjavík. Els punts d'aturada o de passeig són: Hofdhi, un casal acarat a la mar, destinat a recepcions oficials; Hallgrímskirkja, una església bàsicament treballada els anys quaranta, obra de Gudhbjón Samúelsson, destacable per l'aèria façana que simula blocs de basalt; el llac Tjörninn, pulmó càlid de la ciutat; Kristkirkja, catedral catòlica, dels anys vint, obra també de G. Samúelsson; Alþingishúsið, edifici del Parlament Islandès; Domkirjan, catedral luterana, dels segles XVIII i XIX; Asturvöllur, plaça principal de la ciutat; Stjórnaradhið, edifici que fou residència del primer ministre, i Arnarhóll, espai verd presidit pel monument dedicat a Ingolfur Arnarsson, fundador de Reykjavík en el segle IX. A la tarda, resta temps per a compres, per a algun museu o per continuar la passejada.

Abans d'abandonar Islàndia, resta encara una sorpresa: la nedada al Llac Blau (Bláa Lónidh), una llacuna relacionada amb una central geotèrmica, amb aigües a temperatura ben calenta, una xalada completada amb la posta de sol. A l'aeroport de Keflavík agafam l'avió cap a Dusseldorf i, a continuació, volam cap a Mallorca i acabam el viatge.

A black and white photograph of two men in suits shaking hands in a courtyard. The man on the left is holding a briefcase, and the man on the right is holding a folder. They are standing on a cobblestone path. In the background, there is a large potted plant and a stone pillar. A decorative metal railing is in the foreground.

Qualitat en la Gestió

"SA NOSTRA" és una entitat de persones per a persones, gestionada sota els principis de qualitat total i sempre orientada cap a la satisfacció del client.

La confiança dels nostres clients és un estímul constant de superació. Per això, donam suport als sectors que generen benestar per a la nostra comunitat. Perquè les Balears són la nostra raó de ser.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Estava jo pensant en les meves coses durant la projecció de 'Matrix'... sí, la millor garantia que som davant una cimera del cinema contemporani és

que l'obra del nou rostre impenetrable? Keanu Reeves? és compatible amb múltiples activitats para- o metacinematogràfiques.

Més finals que al cel

De fet, l'atenció exclusiva al que succeeix a la pantalla provoca a les víctimes d'aquest producte alguna lesió greu al sistema límbic. 'Matrix' és el primer gran malbaratament de l'era MTV (som conscient que encara no he explicat el titular d'aquest article, però li asseguro que ens hi dirigim inexorablement. De fet, aquest article vol demostrar la seva tesi exemplificant-la. Vostè en sortirà, si en surt, perquè no s'imagina el laberint en què s'ha ficat, amb la mateixa sensació que l'acompanya després de la visió de les pel·lícules que estam revisant. Aquest text també s'ha congruat als codis MTV, i ara caic en el fet que no he explicat encara en què consisteixen. M'aixec i ho explico, però ja fora del parèntesi).

De la mateixa manera que el canal capitanejat pel Sumner Redstone de Viacom? propietari de la 'major' Paramount i que té més de 74 anys d'edat? és un teló de fons que resulta impossible deixar de mirar però en el qual, simultàniament, no hi ha res a mirar, 'Matrix' t'embeneiteix com un fil musical absolutament 'hip'. Tot i amb això no hi ha argument? ni arguments en el nou argot radiofònic? discernible en tota l'acció. He llegit centenars de reportatges sobre els efectes especials de la pel·lícula, però cap sobre els pressumptes esdeveniments que els envolten. I aquí ens acostam al nucli d'aquest text. 'Matrix' podria haver-se rodat o projectat en qualsevol ordre. El malèvol camerògraf que hagués invertit la seqüència dels rot-

llos no hauria escoltat ni un xiulet de protesta? és a dir, ningú no s'hauria despertat per protestar? El mateix val per al seu final? seria més correcte parlar dels seus finals?, que em sap greu dir que he oblidat.

Com a tota pel·lícula cara es roda pensant en la seva seqüela? Robert Zemeckis perfeccionà el sistema, en rodar simultàniament dos capítols de 'Regreso al futuro?', el final ha de ser obert, indeterminat, imprecís. Ara que ho pens, tal vegada 'Matrix' no sigui la prolongació de 'Johnny Mnemonic', el privilegiat catecumen post-nuclear, sinó la segona entrega de 'Speed' que Keanu Reeves s'havia negat a embalsamar. En qualsevol cas, compleix amb la tònica actual d'oferir desenllaços a la carta, per deixar satisfets tots els públics. Si l'eslògan de la Metro era "Més estrelles que en el cel", la Indústria funciona amb un nou lema. No és el 'Arbeit macht frei', encara que moltes vegades ho sembli per la casta dels seus jerarques, sinó "més finals que al cel".

Gràcies a la superposició de distints finals, els executius de la Indústria han convertit cada pel·lícula en els prestatges d'un supermercat, on un client s'abasteix d'acord amb les seves preferències momentànies. Se serveixi vostè mateix, finals a la carta. S'anul·la així la darrera escaleta de creativitat en mans de directors i guionistes. La base de l'art és l'elecció. Per part de l'artista, no de l'espectador. En el cas paradigmàtic de 'Casablanca', la glòria de la pel·lícula es basa en un final no desitjat i negrís-

sim. És clar que Rick no tornarà a trobar-se mai amb Ingrid Bergman. Aquest fatalisme enriqueix els 90 minuts previs de narració. Davant totes les llegendes absurdes que circulen a l'entorn del rodatge? aclarides a l'extraordinari llibre 'Round the usual suspects', amb la frase de Claude Rains que després serviria d'embrió a un altre film magistral?, el desenllaç fou sospesat fins a l'extenuació pels participants. La mà certera del productor, Hal B. Wallis, salvà el producte per a la història. Una conclusió matussera, tal volta amb l'assassinat in extremis de Laszlo i la partida de Bogart a acabar la guerra ell sol, haurien tacat el conjunt. Avui, en canvi, s'haurien justaposat totes les variants.

'La trampa', de la qual ja hem parlat, ofereix un exemple radiant de la confusió en el seu desenvolupament i de les vacil·lacions a l'hora d'oferir-los una sortida digna als lladres. El desenllaç més ocurrent hauria estat considerar-los a tots dos agents del FBI? els protagonistes no poden ser mai malvats?, seguint-se mútuament en la creença que el criminal és l'altre. La notable 'El beso de Judas' es decanta per una opció nítida, en una de les línies argumentals més meritòries del darrer Hollywood. Tot i això, el final és traït per la veu en 'off'. A no ser que un sigui un geni com Billy Wilder, capaç d'encarregar la narració a un mort en dues ocasions i mitjançant recursos diferents? 'Perdició' i 'Sunset Boulevard'?, és clar que l'encarregada de relatar el que s'ha escaigut no en sortirà malparada. Tanmateix, és alentador que alguns creadors defensin encara que l'amor sempre fracassa.

Entre els productes recents, 'Ejecución inminente' és el cas més rotund dels finals a la carta. Per suposat, s'ha difós com una immolació del seu director Clint Eastwood a un sistema opressor, perquè mai deixarà d'haver-hi persones disposades a salvaguardar l'ètica dels qui guanyen mil vegades més que no elles. Després de l'escena final agònica, un llarg fus en negre i els dos minuts més lamentablement

rodats de la història del cinema. El director vaquer volia que la seva submissió als dictats industrials fos clamorosa. La tàctica funcionà, i tot tipus d'espectadors abandonaren les saltes fornits de satisfacció. 'El Zorro' és una altra pel·lícula amb finals d'anada i tornada. S'havia previst que l'acció conclogués amb la càrrega de les tropes mexicanes a la mina. Però aquest desenllaç relegava a un segon pla la relació entre Banderas i Zeta-Jones. La solució fou plantar-los un infantó, 'El Zorrito', en una idíl·lica seqüència final rodada en la postproducció. És a dir, quan els actors ja eren a ca seva.

Els finals superposats són una prova més que els industrials de Hollywood han perdut el control. A 'Wild Wild West', que s'avançarà a aquest article en les seves pantalles, el director Barry Sonnenfeld va haver de reclutar de bell nou el repartiment amb la pel·lícula acabada, perquè li faltaven una dotzena de riallades. Aquest grau d'imprevisió seria justificable en un enregistrament de vídeo domèstic, i fins i tot en una comèdia espanyola de poc pressupost i recorregut, però queda babilònica quan la quantitat invertida al rodatge inicial fou de 16 mil milions de pessetes. A aquest preu, ¿no hi hagué ningú que s'enrecordàs de les rialles?, ¿o es tractava simplement d'engrandir la panòplia d'espectadors, amb un producte esquitxat d'atractius per a tots?

En el futur, i abans d'entrar a la sala, se li assignarà a cada espectador un 'mood'? ja ho fan en l'actualitat les grans marques de vendes de llibres per Internet, com amazon.com? i se li suggerirà un final d'acord amb el seu estat d'ànim. No hi hauria cap raó perquè aquest criteri no es fes extensible a altres aspectes de la pel·lícula, des de la banda sonora fins al color dels cabells de la protagonista. Tanmateix, un segle d'obsessions de Hollywood amb el 'The End' pareix mostrar clarament que la Indústria pensa de les seves pel·lícules el mateix que opinen del bàquet aquells que odien l'esport de la cistella. N'hi ha prou amb veure els darrers cinc minuts.

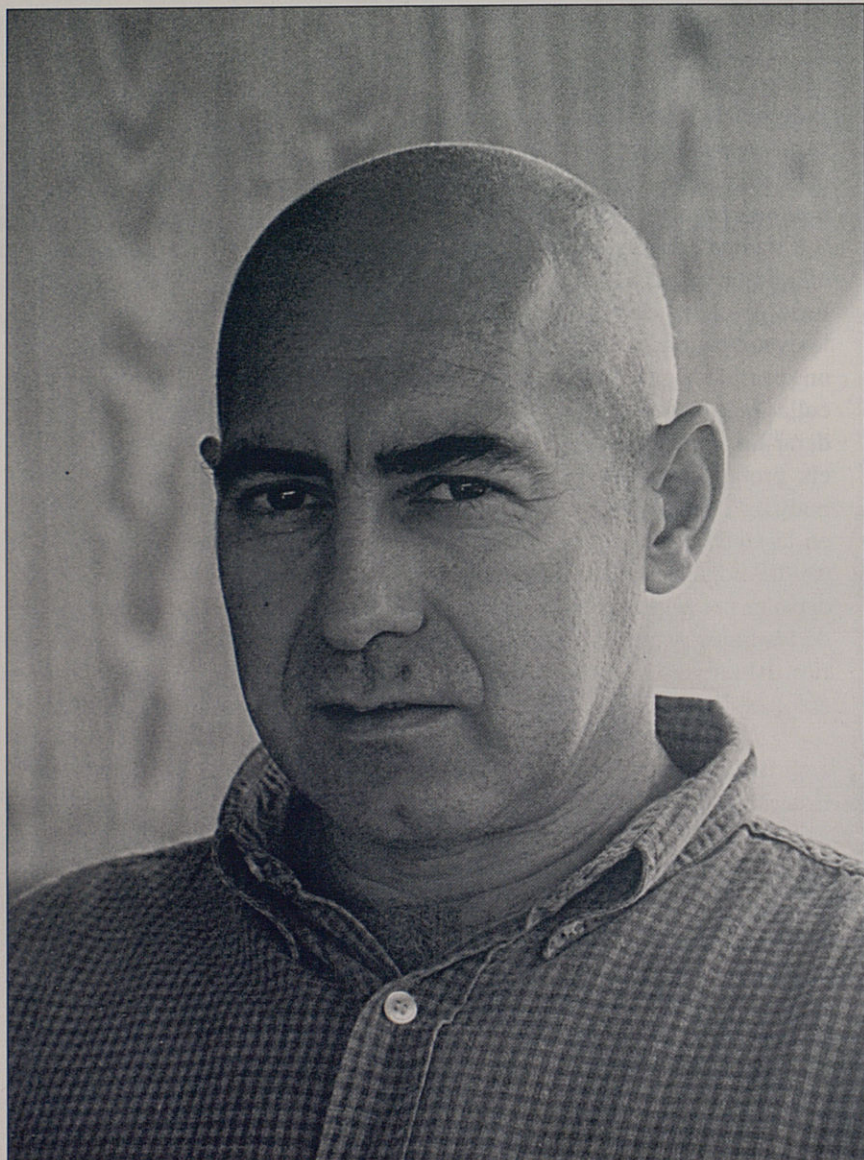
Amb l'exposició a l'antic convent de sant Domingo, de Pollença, Joan Bennàssar escriu l'episodi del retorn al poble al qual va néixer. Ho escriu amb el que és el seu mitjà d'expressió natural: la pintura,

l'escultura, l'obra gràfica... Ho deixa escrit amb unes obres que són fruit d'aquest retorn, del retrobament, com ell diu, "amb els fantasmes de quan era nin, encara que d'una altra manera".

Joan Bennàssar retorn a Pollença

I és que Joan Bennàssar, ara ja molt a prop dels cinquanta anys, assolida la maduresa, pot revisar el que ha estat un cicle vital llarg i fructífer: el que va des que va deixar Pollença, recent estrenada la joventut, fins que va tornar, ara fa uns quatre anys, que és quan comencen a concebre's les obres que hi ha exposades al convent pollencí.

Entre tant, ja fa trenta anys d'això, la partida cap a Palma per fer el batxillerat superior i anar els capvespres a l'Escola d'Arts i Oficis, com a preparació per fer l'ingrés a l'Escola de Belles Arts. "En aquell moment, per a mi, tot representava una sorpresa", declara l'artista a l'entrevista que acompanya el catàleg de la present exposició. Venia de Pollença, on havia pogut viure l'ambient artístic que s'havia creat al poble al voltant d'Anglada Camarassa, Tito Cittadini o Dionís Bennàssar. Però a Pollença, ni a Mallorca, no hi arribava molta cosa més. Mentrestant, la marxa a Barcelona, "que et permetia tenir contacte amb un art molt distint del que coneixíem a Mallorca"; l'ingrés a Belles Arts, "una antiqualla autèntica, que et permetia anar fent, però no engrandir el cap", i la implicació política, "el descobriment d'un grup de gent que lluitava contra la injustícia (...). Allà vaig aprendre que quan alguna cosa no t'agrada pots contribuir a canviar-la. Això va fer que prenguéssim una actitud radical (...). Hi havia un món que semblava nou i que no ens deixaven veure. T'havies adonat que vivies a un país subdesenvolupat que, a més, tenia unes mires molt curtes. Davant això, només quedava estar a la contra".

Joan Bennàssar.

"A Barcelona vaig aprendre que quan alguna cosa no t'agrada pots contribuir a canviar-ho"

Entre tant, dos anys sense pintar, “no podia pintar per a la burgesia, això no ho podia fer”; l’expedient acadèmic, que va fer que no pogués acabar els estudis fins que va arribar la democràcia; el retorn a Palma per fer el servei militar; la implicació amb un bloc comú de tota l’esquerra i el retorn a la pintura. “Tornava a començar”.

I així, entre tant, es va presentar al Premi del Círculo de Bellas Artes. “La vida és un anar fent, i en aquells

moments necessitava sobreviure”. I el va guanyar. I els doblers del Premi li varen permetre tornar a Barcelona i acabar els estudis de Belles Arts. “Anava amb molta necessitat”. D’aquí que no passava dia que no pintés, com si escrivís un diari, empès per la necessitat de treure tot el que duia a dintre, per la necessitat de retrobar-se. Fins que arriba l’any 1982 i, a l’hora que es produïa un canvi a la panoràmica de l’art a Espanya, ell també

canvia, en certa forma. “Els quadres tornen a ser frescs, puc pintar sense complexos i vull posar-ho tot a sobre del quadre”.

També entre tant, viu intensament el naixement d’Arco i d’una generació d’artistes joves que consoliden la seva presència a un mercat nacional que floria amb una força inusitada. Ell mateix defineix el que era, en aquells moments, la seva trajectòria artística: “Eclèctic, bevent de moltes fonts i no agafat per ismes, passant de la pintura al collage, de l’escultura a la ceràmica, de l’oli a l’acrílic, com un intent continu d’airejar-me i descansar en el mateix treball”. Com també reviu el lloc que ocupava: “Aquells anys em varen anar molt bé, figurava quasi per tot, encara que havia d’aguantar unes frivolitats que, en un moment determinat, deixaren d’interessar-me. He tornat egoista amb el meu temps, amb la meua història, i m’agrada jugar poc”.

I així, passats els anys i el desenfre-nament, torna a Mallorca, “per una necessitat familiar”; s’estableix de bell nou a Pollença: “viure més el poble, la quotidianitat, el que m’aporta és temps. I el calor humà m’arriba d’una altra manera. M’he aïllat bastant, faig funcionar molt el meu món”, fins que troba l’estabilitat a l’interior del seu estudi. “Pint per necessitat”.

D’alguna forma, s’ha tancat un cicle. I una vegada retrobats aquells fantasmes de la infantesa, ara, Joan Bennàssar reflecteix totes les històries que duu dedins, sense imposar-se sentiments, deixant dur-se’n per ells. Amb molts recursos pictòrics i escultòrics, i amb una investigació que el duu a descobrir materials, tècniques i suports, deixa a la seva obra l’empremta de l’home.

I ho fa amb unes obres a les quals l’home és el gran protagonista: l’home quan es troba tot sol, l’home com a ésser que fa camí, les relacions amoroses, la comunicació entre un home i una dona, la música... “Reforç nuclis propis”, així ho defineix, “la meua pintura actual és una espècie de diari, no tant un diari de vivències sinó un diari de desitjos”.

Aprimar-se per salut i bellesa

Quan arriba aquesta època hi ha una multiplicació prolifera d'articles, reportatges, receptes i un conjunt d'una mala fi de consells per perdre quilos i aconseguir un cos megadanonesc per anar a nedar amb el darrer bel de mallot i bravejar d'una còrpora envejable. L'enveja com a necessitat és un dels principals defectes nostrats. Una qualitat que distingeix els bons amics és tenir una crueltat tendra que s'expressa d'una forma exquisida. Un amic coral m'ha regalat un llibre que va ser un best seller el 1987 dels llibres de dietes per aprimar: *Je mange donc je maigris et je reste mince*, del famós **Michel Montignac**. Ara, en una correcta traducció de Raúl Martínez Torres i revisat totalment per l'autor amb una posada al dia dels seus consells nutritius basant-se en les noves descobertes científiques, aquest llibre acaba de sortir en castellà amb el títol *Comer, adelgazar y no volver a engordar* (Muchnik Editores). L'he llegit en dues estirades i puc dir sense cap vergonya que és la sopa d'all d'una dietètica que segur que no farà mal a ningú i pot donar un parell de lliçons sobre nutrients, fibres, hàbits alimentaris, aliments perillosos, begudes, malalties cardiovasculars, estrès, etc. També ens il·lustra sobre la mundialització del model alimentari de l'imperi ianqui, que té tanta influència sobre les seves llunyanes províncies com la nostra i que s'ha menjat el model francès, que era, com el seu germà el mediterrani, una font de gust i salut. No explicaré el mètode Montignac perquè ocupa més de cent planes i crec que si es practica a la boca de la lletra segurament et deixa com un/una model d'Armani d'una talla elegantment correcta. El llibre m'ha servit com a font d'informacions generals sobre epidemiologia dels riscos lipídics, i m'han fet somriure els consells de chevalier servant «per a les dones a les quals els costa aprimar-se» i els que dóna als radicals vegetarians. Acaba amb uns vuit fulls de bibliografia ben interessant i diversa. Ah!, em deixava que com a bon venedor postmodern, Montignac també inclou un capítol on es dedica a desmuntar tots els seus crítics. Text entretingut que serveix per repassar conceptes generals d'alimentació que vertaderament de vegades semblen una mica oblidats davant la globalització de les dietes i de les cuines del món... En un temps de dioxines als pollastres, vaques boges, pinsos verinosos i fins i tot llaunes de Coca-Cola, i d'altres productes de la multinacional, que produeixen intoxicacions des de Bèlgica arreu d'aquest mercat que és la UE, convé aprendre el màxim sobre els productes que ens aficam dins la còrpora, i aquest llibre pot ajudar a analitzar-los. Sense canviar de tema, per un atzar m'he trobat una altra informació sobre les menjues que crec que pot complementar la divulgació montignaquiana. Com qualifiquen els gormands un menjar? Per un cantó, pel gust, i per l'altre per l'olor, sense oblidar-ne l'aspecte. L'olor fa créixer el sabor, i moltes de vegades l'una i l'altre són indissociables. Però, perquè el menjar ens faci ganes, també és primordial que ens entri

CRISTINA CAPPAS

Aparador

Tossar play Blai Bonet

Vet aquí una meravella que he escoltat avui in extenso, amb cascós i sense: el disc *La casa en obres* de **Blai Bonet** (Satie, Produccions Audiovisuals), que recull el muntatge sobre textos de mestre Blai que va fer **Pep Tossar** l'any passat. Només puc dir que val l'alegria, i que, com els llibres blaiBonetians, és una summa de preguntes,

fresques, fondes i sàvies preguntes. Les interpretacions són justes i eufòriques, Tossar fent de Blai escarrufa perquè sembla que sentim viu el poeta. Els sons, l'entorn musical, el concert verbal és un gust. Com podeu veure recoman aquest disc per escoltar, fruit i aprendre les llargues i fresques nits d'estiu. També podreu pasar

gust amb un llibre d'un amic íntim d'en Blai, el poeta **Albert Roig** que acaba de publicar *Creació del poema* (Proa, Perfils). En dues-centes planes trobareu una antologia dels millors poetes del món i alhora i sobretot una reflexió sobre com i per què neix un poema,

com es fa, quan es pot donar per acabat, com es llegeix, com es frueix. Una aventura sensacional: un trip. Per arrodonir la feta a la darrera revista *Transversal* del mes de juny hi ha una petita correspondència entre en Blai i n'Albert. val l'alegria de la bona!

de novetats

pels ulls. Com es produeix la intersecció entre aquests tres sentits? Els recercadors neuròlegs britànics Edmund Rolls, de la universitat d'Oxford, i Leslie Baylis, de la universitat de San Diego, han descobert la regió del cervell on el gust es combina amb l'olor i la visió. Es tracta del còrtex

orbitofrontal, que també té un paper important en les emocions, el comportament social i l'aprenentatge. En aquesta zona del còrtex es conjuguen les associacions gustatives, olfactivas i visuals. Han experimentat amb simis i han registrat les respostes neuronals a diversos estímuls: han vist que hi havia grups de cèl·lules encavalcades que només responien a un estímulo, mentre que d'altres reaccionen a dues modalitats alhora, per exemple una olor i un sabor. Aquesta descoberta de Rolls i Baylis ens ajudarà a comprendre com reconeixem els sabors. La informació transmesa per les papil·les –salat, dolç, amarg i àcid– no basta per si mateixa i cal que vagi combinada amb altres informacions tractades pel còrtex. Aquests treballs de Rolls i Baylis també tenen aplicacions mèdiques: els trastorns de l'alimentació com la bulímia i l'anorèxia podrien anar lligats amb disfuncions del còrtex orbitofrontal. Hi ha estudis clínics que han demostrat que les lesions d'aquesta regió del cervell modifiquen la percepció dels aliments. Per exemple, hi ha individus que després d'un accident que els ha afectat aquesta regió es posen a devorar carn crua, que abans els hauria fet oi. I inversament, certes perturbacions de les percepcions gustatives poden ser utilitzades com a indicis per diagnosticar precoçment certes lesions cerebrals.

MARIO JALICH

Tot avarques de Ciutadella

Al carrer de Sant Jaume, tot just abans d'arribar a la plaça de Santa Magdalena, ens trobam amb una petita botiga molt curiosa. Només s'hi venen sabates fetes a Ciutadella, les típiques avarques menorquines, aquelles que tenen el seu origen en el calçat que utilitzava la pagesia de l'illa per a les tasques del camp.

Les sabates que es venen en aquesta botiga estan fabricades artesanalment pel mestre Miquel Vives a la seva empresa familiar situada a Ciutadella, on també treballen la seva dona i el seu fill. El pare del mestre artesà ja era sabater i d'ell en va aprendre l'ofici el seu fill, ara al cap de la petita fàbrica, en marxa des de fa més de deu anys, i des de la qual envia la seva producció a dues botigues, la de Palma i una altra que roman oberta al port de Maó.

El calçat típic menorquí ha evolucionat en el disseny al llarg dels anys, encara que la matèria primera és la mateixa: el cuir i la sola de pneumàtic. Avui dia es fabrica, sobretot, la clàssica avarca, les freileres (les sabates tancades) i els models de fantasia.

La família Vives no s'ha plantejat, ara com ara, muntar més botigues en altres indrets de les illes perquè el caràcter familiar de l'empresa no permetria servir un volum molt superior de comandes.

Avarques Ciutadella. Carrer de Sant Jaume, 23 B. Palma (oberta des del mes de juny fins al setembre) Tel. 971 713 080. Rústica. Ponent, 31. Port de Maó (Maó) Tel. 971 354 219.

Son Vivot, el club del gourmet illenc

Fa dos anys que a Palma poden gaudir d'una mena de club del gourmet propi de productes de les illes. Es tracta d'un negoci, Son Vivot, especialitzat en gastronomia i vins autòctons. El 90 % dels productes que ven són de les Balears, fets de manera artesanal i envasats amb la marca de Son Vivot.

A la vinacoteca es podran trobar vins de les bodegues Ferrer, Nadal i Oliver, entre d'altres marques illenques. Quant als embotits, hi ha tots els propis de les matances illenques com ara sobrassada, botifarra, botifarrons o camallot. També hi ha confitures, formatges, patés i olives.

Cada dia el client de Son Vivot pot gaudir d'una degustació que consisteix en galetes d'Inca amb sobrassada i una copa de vi de bodegues de les Balears. "És una manera d'acostar els productes als nostres clients", diu Miquel Mulet, gerent de Son Vivot.

El negoci té una clientela fidel la qual corre la veu sobre la qualitat dels productes de la marca Son Vivot, també consumits molt sovint per persones de la Península.

Son Vivot. Pl. de la Porta Pintada, 1. Palma. Tel. 971 720 748

Consell de Mallorca
Foment i Ocupació

Km Crèdit

Estreni cotxe avui i no pagui fins a l'any 2000*

RBE N° 46739

I beneficiis, gratuïtament, dels avantatges del Club Km Estrella

Si està pensant d'estrenar un cotxe, enhorabona. Perquè ara ho pot fer de la millor manera gràcies al Km Crèdit de "la Caixa": estrenant avui el vehicle que més li convingui i sense pagar res fins a l'any 2000*. En unes condicions excel·lents i amb un interès molt avantatjós. A més, entrarà, de franc, al Club Km Estrella de "la Caixa". Un club exclusiu per als nostres clients conductors,

gràcies al qual es podran beneficiar de quilòmetres d'avantatges. Passi

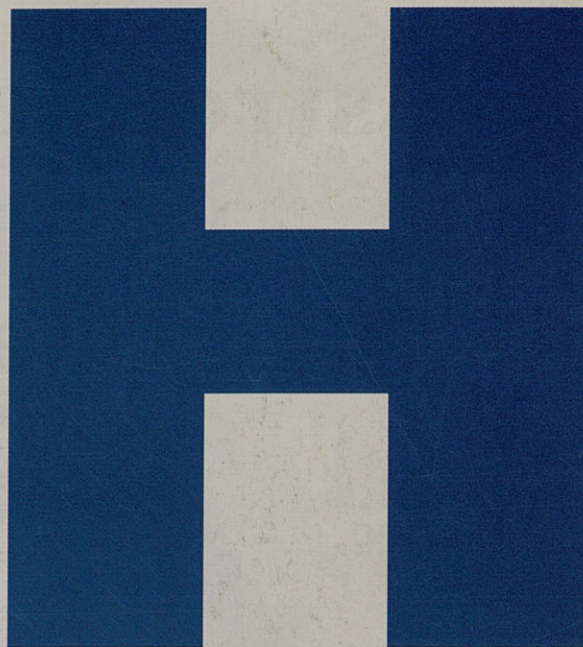
per qualsevol oficina de "la Caixa" i descobreixi el Km Crèdit. Comprovarà que fàcil és estrenar cotxe i beneficiar-se dels avantatges del Club Km Estrella. Telèfon: 902 400 410 • Internet: www.lacaixa.es

(*) Excepte comissió d'obertura: 1,75% (mínim 6.000 ptes.). Interès nominal fins a l'01/12/1999: 0,00%. Interès nominal posterior: 7,75%. TAE: 7,73% per a una operació a 4 mesos sense quotes i 6 anys d'amortització, constituïda el 31/07/1999 i amb 14 quotes/any. TAE: 6,95% per a una operació a 4 mesos sense quotes i 1 any d'amortització, constituïda el 31/07/1999 i amb 14 quotes/any. Promoció vàlida fins al 31/07/1999.

Abans

Ara

CATALUNYA, UN PAÍS QUE CREIX EN SANITAT

De 10 hospitals públics l'any 1985 a una xarxa de 65.

De 42 centres d'atenció primària al 1981 a més de 345.

De 107 consultoris mèdics locals al 1981 a més de 800.

I ja tenim assistència hospitalària a menys de trenta quilòmetres de casa, a qualsevol indret de Catalunya.

En els darrers anys hem fet créixer com mai la nostra qualitat de vida.

Per aconseguir-ho, hem tingut molta cura de la nostra gent, incrementant i millorant també els serveis.

I ara completarem el nou model d'atenció primària i continuarem facilitant la nova targeta per a l'accés als serveis sanitaris públics.

Perquè per créixer cal tenir una bona salut.

Generalitat
de Catalunya

